

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ ได้มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะนำเสนอ ดังนี้

1. สถานรับเลี้ยงเด็ก

- 1.1 ความหมายของสถานรับเลี้ยงเด็ก
- 1.2 รูปแบบของสถานรับเลี้ยงเด็ก
- 1.3 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนในปัจจุบัน
- 1.4 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ

2. พัฒนาการทางภาษา

- 2.1 พัฒนาการของเด็กวัย 2 - 3 ปี
- 2.2 พัฒนาการทางภาษาของเด็กวัย 2 - 3 ปี
- 2.3 แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา
- 2.4 การเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็ก
 - 2.4.1 ความหมายของภาษาที่สอง
 - 2.4.2 แนวคิดในการเรียนรู้ภาษาที่สอง
 - 2.4.3 เทคนิคการสอนภาษาที่สอง
 - 2.4.4 สภาพการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

3. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

4. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สถานรับเลี้ยงเด็ก

1.1 ความหมายของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ได้ให้ความหมายของ สถานรับเลี้ยงเด็ก ว่า เป็นสถานที่รับเลี้ยงเด็กซึ่งมีอายุไม่เกินเจ็ดปีบริบูรณ์และมีจำนวนเกินห้าคน ซึ่งไม่เกี่ยวข้อง เป็นญาติกับผู้เลี้ยง แต่ไม่รวมถึงสถานพยาบาลหรือโรงเรียนอนุบาล (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช, 2533)

1.2 รูปแบบของสถานรับเลี้ยงเด็ก

กุศล สุนทรธาดาและคณะ (2540) กล่าวถึง การจัดบริการแก่เด็กก่อน วัยเรียน 3 รูปแบบ คือ

1. บริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว (Family Day Care) ซึ่งอาจมีการ บริการเลี้ยงเด็กที่บ้าน และ บริการเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นกลุ่ม โดยที่การดำเนินการไม่ค่อยเป็น ทางการ ทั้งในด้านบุคลากรและสถานที่ (จะมีเป็นทางการอยู่บ้างก็ไม่มากนัก) บริการในลักษณะ ได้อย่างถาวรเป็นล่ำเป็นสัน เกณฑ์อายุของเด็กที่มารับบริการก็ไม่แน่นอน อาจมีอายุตั้งแต่ 0 - 6 ปี ยกเว้นบริการในลักษณะที่เป็นเนอสเซอรี่ ซึ่งต้องมีการขออนุญาตจัดตั้งให้ถูกต้อง แต่อัตราค่าบริการก็สูงมาก การจัดบริการในลักษณะนี้ เป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเด็ก ถูกทอดทิ้ง ผู้รับเลี้ยงเด็กมักจะเป็นแม่บ้านที่มีเวลาว่างในช่วงกลางวัน จัดบริการเลี้ยงเด็กขึ้นใน บ้านของตน ผู้ปกครองที่นำเด็กมาฝากเลี้ยงก็มักจะรู้จักคุ้นเคยกัน และ อยู่ในละแวกที่อยู่อาศัย เดียวกัน เพราะสะดวกต่อการรับ-ส่ง การจัดบริการลักษณะนี้มีอยู่กระจัดกระจาย และ ราคา ค่าบริการก็ไม่แพง ดังนั้นคุณภาพบริการจึง ขึ้นอยู่กับ คุณภาพของผู้ให้บริการ จำนวนเด็ก ที่มาใช้บริการ และ สภาพแวดล้อมค่อนข้างมาก ถ้าเปรียบเทียบกับศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน คุณภาพจะด้อยกว่า

2. ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน (Day Care Center) เป็นศูนย์ก่อนวัยเรียนที่มี เด็กมาอยู่รวมกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป โดยกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่เข้ามาบริการตั้งแต่ 2 - 6 ปี บริการนี้มักจัดบริการรับเลี้ยงเด็กสำหรับมารดาที่ออกไปทำงานนอกบ้าน การจัดบริการเน้น การพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย และ จิตใจ ขณะเดียวกันก็เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระ ของพ่อ-แม่ด้วย การดำเนินงานของศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน ส่วนใหญ่ดำเนินงานโดยหน่วย งานของภาครัฐ สำหรับศูนย์รับเลี้ยงเด็กที่ดำเนินงานโดยเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรการ กุศล และ ชุมชนต้องอยู่ภายใต้การควบคุม และ ส่งเสริมของกรมประชาสงเคราะห์ โดย ศูนย์เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่จะมีบุคลากรประจำและบุคลากรเสริม ได้แก่ อาสาสมัครมาช่วยงาน หรือช่วยจัดกิจกรรมต่างๆให้เด็ก ศูนย์บางแห่งจะรับเด็กตั้งแต่วัยทารก สถานบริการส่วนใหญ่ จะอยู่ใกล้ที่ทำงานของมารดา ซึ่งจะทำให้มารดาที่ยังให้นมบุตร สามารถมาให้นมบุตรได้ใน

ช่วงพักงาน โดยในปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายให้สถานประกอบการที่มีพนักงานมากกว่า 100 คน จัดศูนย์ดูแลเด็กเล็กในสถานประกอบการ

3. การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (Pre-School Program) เป็นบริการในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และ พัฒนาความพร้อมของเด็กทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม จริยธรรม สติปัญญา และ บุคลิกภาพ รูปแบบการจัดการศึกษาในระดับนี้มี 3 รูปแบบ คือ ชั้นอนุบาลใช้เวลาเรียน 2 - 3 ปี ชั้นเด็กเล็ก หรือ เตรียมประถมศึกษาใช้เวลาเรียน 1 ปี และ จัดในลักษณะที่ไม่เป็นระบบโรงเรียน คือ จัดในลักษณะศูนย์พัฒนาเด็ก ในปัจจุบัน เด็กประมาณร้อยละ 80 ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเข้าเรียน ในระดับประถมศึกษา รัฐบาลได้มีนโยบายที่จะให้เด็กปฐมวัย ได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปีก่อนเข้าเรียน ในระดับประถมศึกษา ภายในปี พ.ศ. 2544 และมีแนวทางการจัดโดยให้โรงเรียนประถมศึกษา ทุกโรงทั้งของรัฐ เอกชน และชุมชน ร่วมกันจัดโดยให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2533) กล่าวถึง รูปแบบของการจัดบริการ แบ่งตามลักษณะการให้บริการ 2 รูปแบบ คือ

1. สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนเป็นกลุ่ม (Group Day Care) เป็นบริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ที่มีการจัดกิจกรรมต่างๆขึ้น เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เช่น การสร้างประสบการณ์ทางด้านภาษา อ่านออกเสียงให้ถูกต้อง เล่านิทาน อ่านคำกลอน ร้องเพลง เล่นละครหุ่น กิจกรรมเข้าจังหวะหรือบallet เป็นต้น

2. สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนแบบครอบครัว (Family Day Care) เป็นการให้บริการเลี้ยงเด็กในช่วงกลางวัน โดยจัดให้เด็กไปอยู่กับครอบครัวใดครอบครัวหนึ่งเพื่อให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กจะต้องเป็นไปอย่างธรรมชาติ ปริมาณเด็กไม่มากเกินไปจนดูแลไม่ทั่วถึง

1.3 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนในปัจจุบัน

จากความสำเร็จของนโยบายประชากร และ การวางแผนครอบครัว ในช่วง 20 - 30 ปี ที่ผ่านมา ทำให้จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่อครอบครัวลดลงอย่างมาก จากประมาณ 6.3 คนต่อครอบครัว ในปี พ.ศ. 2540 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะครอบครัวไทยจากครอบครัวขยาย มาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ขนาดครอบครัวในปัจจุบันประมาณ 4 คน ซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่ลูกเพียง 1 - 2 คน ภาพเหล่านี้เกิดขึ้นมากมายในสังคมเมือง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมแรงงานเพื่อต้องการหารายได้เข้าสู่ครอบครัว รวมทั้งมีการอพยพแรงงานของผู้หญิงส่งผลกระทบต่อภาระการแยกกันอยู่ของเด็กและครอบครัวโดยเฉพาะกับแม่ เนื่องจากแม่ไม่สามารถดูแลเลี้ยงดูบุตรเองได้ในขณะทำงาน เด็กบางคนอาจต้องอยู่กับปู่ย่าตายายในชนบท ประกอบกับชีวิตในสังคมสมัยใหม่ในเมืองทำให้ความสัมพันธ์ของสถาบันครอบครัวลดลงไป หน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูลูก โดยเฉพาะของครอบครัวที่มีรายได้ระดับปานกลางขึ้นไปกลายเป็นหน้าที่ของสถานบริการเลี้ยงดูเด็ก เนื่องจาก

การอบรมเลี้ยงดูเด็กและการพัฒนาเด็ก เป็นเรื่องที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับบุคคลและสถาบันหลายฝ่าย (กุศล สุนทรธาดา, 2540) เพราะผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนจะต้องดำเนินการให้ได้ตามข้อกำหนดและนโยบายของกรมประชาสงเคราะห์ ผู้ประกอบการจะต้องรับประกันในการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆที่จำเป็นตลอดจนจัดรูปแบบโครงสร้างองค์กรภายในสถานรับเลี้ยงเด็กให้เอื้อที่จะปฏิบัติได้ จัดให้มีคู่มือเพื่อช่วยในการปฏิบัติในทุกระดับ จัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับผู้เกี่ยวข้องทุกคน และจะต้องจัดการฝึกอบรมสัมมนาให้ผู้ปฏิบัติทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจและมีการฝึกฝน ปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆของกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ได้กล่าวถึง สถานรับเลี้ยงเด็กที่ดี และบทบาทของพี่เลี้ยงเด็ก ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

สถานรับเลี้ยงเด็กที่ดี

1. พี่เลี้ยงเด็กควรรู้จัก เข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับเด็กวัยนี้เป็นอย่างดี
2. วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งจัดหามาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และ จัดวางให้เด็กได้สัมผัส ได้คิด ได้ค้นตามโอกาสอันควร

3. กิจกรรมและประสบการณ์ ซึ่งช่วย หรือ ให้ความสนใจเด็กให้คิด ให้ค้น และสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

บทบาทของพี่เลี้ยงเด็ก

1. เป็นแบบอย่างของเด็ก เนื่องจากเด็กวัยนี้มีความสามารถในการเรียนรู้ โดยการเลียนแบบมาก พี่เลี้ยงเด็กควรมีบุคลิกเป็นแบบอย่างที่ดี ใช้เสียงอ่อนโยนและภาษาสุภาพ ฝึกความมีระเบียบ ปฏิบัติต่อเด็กทุกคนด้วยความรักโดยเสมอภาคกัน
2. เสริมสร้างบุคลิกภาพและการสร้างสรรค์แก่เด็ก พี่เลี้ยงเด็กควรตั้งใจฟังเวลาเด็กพูด ให้ความสนใจต่อคำถามของเด็ก เคารพในความแตกต่างของเด็ก ไม่เปรียบเทียบเด็ก ให้โอกาสเด็กได้เล่นและทำกิจกรรมด้วยตนเองอย่างอิสระและสร้างสรรค์
3. ส่งเสริมโภชนาการอาหารของเด็ก โดยการจัดทำอาหารกลางวันและอาหารว่าง ให้เด็ก ร่วมมือกับผู้ปกครอง
4. ส่งเสริมนิสัยส่วนตัวและสังคม ฝึกเด็กให้มีนิสัยในเรื่องกิจวัตรส่วนตัวอย่างมีระเบียบ ฝึกเด็กให้เล่นเป็นกลุ่มมีกติกา ฝึกให้เด็กช่วยเหลือผู้อื่น ยอมรับอารมณ์ของเด็ก ให้เด็กแสดงความโกรธหรือปฏิเสธ ไม่ควรบังคับเด็กให้ต้องยอมเพราะจะทำให้เด็กไม่สามารถพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง
5. ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อเล็กและการปรับตัวโดยทั่วไป เป็นการสร้างความพร้อมในการเรียนหนังสือของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้มือและสายตา เช่น การปั้น การฉีกกระดาษ การขีดเส้นและรูปต่างๆ ให้เด็กสังเกตเพื่อแยกแยะ แยกขนาดและแยกลักษณะต่างๆ ของสิ่งของได้

6. ส่งเสริมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อใหญ่ และการทรงตัว โดยการให้เด็กฝึกนั่ง ยืน เดิน วิ่ง ให้ถูกท่า เล่นฟุตบอล กระโดด ปีน ลอด และ สามารถแสดงท่าทางอย่างมีความหมาย

7. ส่งเสริมความเข้าใจทางภาษา โดยการสนทนากับเด็ก จัดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กสามารถบอกชื่อสี ชื่อวันหนึ่งในสัปดาห์ เล่านิทานให้เด็กฟังเพื่อฝึกความสามารถในการฟังของเด็ก และเพิ่มความรู้ในคำศัพท์ใหม่ๆ พาเด็กไปศึกษานอกสถานที่เพื่อจะได้มีประสบการณ์ใหม่รอบตัว พี่เลี้ยงเด็กอธิบายและส่งเสริมเพื่อให้เด็กซักถาม สังเกต ฝึกให้เด็กสังเกตความแตกต่างของเสียงเพื่อการเตรียมความพร้อมในการเรียนอ่าน ให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือเป็นคำๆที่มีความหมาย เช่น ให้มีสัญลักษณ์ประจำวัสดุเครื่องใช้ประจำตัวเด็ก พร้อมกับชื่อนามสกุล หรือ เล่นเกมการศึกษาซึ่งจะมีโอกาสคุ้นเคยกับตัวหนังสือ

1.4 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ

จากการได้เห็นความสำคัญของการเข้ารับการศึกษาของเด็กวัย 2 - 3 ปี ของผู้ปกครองที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ ซึ่งปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้ต้องนำเด็กมาเข้ารับบริการที่สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน เพื่อให้เด็กได้รับการดูแล และมีพัฒนาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, 2538) แต่เนื่องจากภาคเหนือมีการใช้ภาษาถิ่นเหนือในการติดต่อสื่อสาร ในลักษณะที่เป็นทางการระหว่างบุคคลต่างๆ ด้วยเหตุที่ผู้พูดภาษาถิ่นนั้นเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญทางการเมือง การปกครอง หรือทางสังคม ภาษาถิ่นที่บุคคลเหล่านั้นพูดจึงกลายเป็นภาษามาตรฐานไป (อยู่เคียง แซ่โค้ว, 2526) ทำให้เด็กได้รับการถ่ายทอดภาษาถิ่นเหนือเป็นภาษาที่หนึ่ง และ ภาษาไทยกลางที่ใช้ในการเรียนการสอนและติดต่อสื่อสารในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนเป็นภาษาที่สอง ซึ่ง Mills & Mills (1993) กล่าวว่า ถ้าเด็กกำลังพัฒนาสองภาษาไปพร้อมกับความรู้ในภาษาที่สอง เด็กก็จะขยายตัวตลอดเวลา และเด็กจะใช้อย่างถูกต้องขึ้นไปเรื่อยๆ หลักฐานของพัฒนาการของทักษะภาษาจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการประเมินว่า เด็กได้เพิ่มการใช้ภาษามากขึ้นทางใดบ้าง เด็กอาจแสดงออกโดยการไม่พูด การเลียนแบบคนอื่นเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ภาษาดังนั้นขณะเด็กเจียบจึงเป็นไปได้ว่า เด็กกำลังเฝ้าดูคนอื่นอย่างตั้งใจ และ ทำตามพฤติกรรมนั้น สายตาของเขาอาจกำลังมองไปรอบๆห้องเรียน เขาอาจหาเพื่อนโดยการยิ้มหรือใช้ท่าทางต่างๆ หรือ แม้แต่ไม่พูดซักคำก็เป็นได้ ครูบางคนที่สอนเด็กเหล่านี้จึงมีสมุดโน้ตย่อประจำตัวอยู่เสมอเพื่อบันทึกตัวอย่างที่พบเห็น เพื่อนำไปใช้ในการสอนครั้งต่อไป จากการที่เด็กต้องเรียนรู้ภาษาถึงสองภาษาในเวลาเดียวกัน ทำให้เด็กเกิดความสับสน มีผลต่อพัฒนาการทางภาษา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทุก ๆ ด้านของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของทิพากร วงศ์ปลั่ง (2538) พบว่า ด้านปัญหาการส่งเสริมภาษาไทยกลาง ปัญหาของครูได้แก่ การส่งเสริมภาษาไทยกลางของครูไม่ครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้านของเนื้อหาภาษาไทย กิจกรรมและสื่อไม่สัมพันธ์กับพื้นฐาน

ของเด็ก มีการสอนที่เน้นการท่องจำคำและข้อความที่กำหนดให้ ปัญหาของเด็กได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากภาษาโดยตรง คือ การที่เด็กไม่สามารถสื่อสารความต้องการและความรู้สึกของตนได้ และ การที่เด็กไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาของวิชาที่เรียน รวมถึง การที่เด็กไม่ไว้วางใจครูของตน การที่เด็กขาดความมั่นใจในตนเอง ขาดความภาคภูมิใจในภาษาแม่ของตน ซึ่ง ทักษิณา สมประสงค์ (2538) พบว่า ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน คือ เด็กไม่เกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการ รู้สึกว่าตนไม่เป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียน และ สื่อสารกับครูไม่เข้าใจ ทำให้ไม่สามารถแสดงความรู้สึกและความต้องการของตนให้ครูเข้าใจได้ เด็กมีพฤติกรรมทางลบ คือนั่งนิ่งเงียบ แยกตัวอยู่ตามลำพัง และการนอนลงโดยไม่สนใจกิจกรรมที่ดำเนินอยู่

2. พัฒนาการทางภาษา

สุชา จันทน์เอม (2538) กล่าวว่า การศึกษาเรื่องพัฒนาการของเด็กนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นแขนงสำคัญแขนงหนึ่งของวิชาจิตวิทยาเด็ก ทั้งนี้เพราะเหตุว่า มนุษย์กว่าจะเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้บรรลุนิติภาวะจะต้องใช้เวลานานมาก ในระยะหนึ่ง ๆ ของการเจริญเติบโตนั้น เด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน อัตราการเจริญเติบโตของเด็กแต่ละคนก็ไม่เท่ากัน แม้จะอยู่ในวัยเดียวกัน

2.1 พัฒนาการของเด็กวัย 2 - 3 ปี

เด็กมีพัฒนาการเป็นไปตามลักษณะของอายุและวัยต่าง ๆ ระหว่างเด็กเริ่มมีชีวิตจนกระทั่งเป็นหนุ่มสาวพ้นจากความเป็นเด็ก หรือ เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับความเจริญงอกงามของเด็ก นับแต่ปฏิสนธิจนบรรลุนิติภาวะของชีวิต

พัฒนาการของเด็กแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. วัยเด็กตอนต้นหรือวัยเด็กก่อนเข้าโรงเรียน อายุ 2 - 6 ปี
2. วัยเด็กตอนกลาง อายุ 6 - 10 ปี
3. วัยเด็กตอนปลาย อายุ 10 - 12 ปี

วัยเด็กตอนต้น เป็นวัยที่ชอบเล่นของเล่น เป็นวัยที่ก่อให้เกิดปัญหาเพราะวัยนี้มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา นอกเหนือจากปัญหาการดูแลทางด้านร่างกาย ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการอิสระ ต้องการทำอะไรๆที่บางครั้งเกินขอบเขตที่ช่วยตนเองได้ เด็กวัยนี้จึงเป็นคนสอนยาก ดื้อดึง ไม่เชื่อฟัง ซัดซิ่น โมโหโทโส อัจฉาริษา เป็นวัยที่ชอบสำรวจ เป็นวัยแห่งการเลียนแบบ เป็นวัยสร้างสรรค์ วัยนี้เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพมากที่สุด เป็นระยะที่เด็กเริ่มรู้จักพึ่งตัวเองได้บ้าง และ ต่อมาค่อยๆเพิ่มพูนการพึ่งตัวเองได้มากขึ้น พัฒนาการส่วนใหญ่ของเด็กวัยนี้ ขึ้นอยู่กับการปรับตัวให้คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม และ เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เพื่อเตรียมให้เข้าสู่สังคมนอกครอบครัวต่อไป (สุชา จันทน์เอม, 2538)

เด็กวัย 2 - 3 ปี สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ช่วง (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, 2538)
ดังนี้

1. เด็กวัยเตาะแตะตอนต้น (อายุ 18 - 24 เดือน) เป็นช่วงแห่งการทดลองใช้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆของร่างกายในช่วงนี้กล้ามเนื้อเจริญเร็วมาก จนเด็กไม่สามารถควบคุมมือและนิ้วได้ ฉะนั้นเด็กในวัยนี้จึงงุ่มง่ามและทำกิจกรรมบางอย่างที่ใช้มือและเท้าไม่สะดวก เด็กมีอาการตื่นเต้น ตกใจง่าย โกรธง่าย กลัวที่จะต้องอยู่ตามลำพังคนเดียว เด็กวัยนี้มีทั้งอารมณ์ก้าวร้าวและอารมณ์ที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ต้องการความรักและความเอาใจใส่จากผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังมีอารมณ์อิจฉาริษยา เด็กต้องการยอมรับการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เด็กต้องการให้ผู้ใกล้ชิดมีความเข้าใจในการกระทำของเขา เด็กวัยนี้สามารถใช้สติปัญญาทำสิ่งต่างๆได้ดีกว่าเด็กวัยทารก สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิด แต่ก็ยังไม่สมบูรณ์และยังไม่มีเหตุผล ความคิดความเข้าใจของเด็กวัยนี้ ขึ้นอยู่กับการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่มีความเข้าใจ ยังให้เหตุผลไม่ได้

2. เด็กวัยเตาะแตะตอนปลาย (อายุ 24 - 36 เดือน) เป็นวัยที่มีความคล่องแคล่วว่องไว สามารถควบคุมร่างกายได้เอง ใช้วัยระต่าง ๆ ของร่างกายได้สัมพันธ์กันมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถทำงานที่ใช้ความละเอียด ในวัยนี้กระดูกจะแข็งแรงขึ้นเด็กสามารถใช้ฟันเคี้ยวอาหารได้ และยังสามารถควบคุมอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการพูดได้ เด็กมีความต้องการระบายอารมณ์อย่างอิสระต้องการความรักและความใกล้ชิด ต้องการคนตามใจ เด็กวัยนี้มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย อารมณ์ที่เห็นได้ชัดของเด็กในวัยนี้ ได้แก่ อารมณ์โกรธ อารมณ์กลัว อารมณ์อิจฉาริษยา อารมณ์รำเริงแจ่มใส อารมณ์รักใคร่ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์มีน้อยมาก ส่วนความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ขณะเกิดอารมณ์พอมิบ้าง ถ้าได้รับการฝึกที่เหมาะสม เด็กวัยนี้เริ่มมีเพื่อนสนิท 1 - 2 คน แต่มิตรภาพอาจจะเปลี่ยนได้รวดเร็ว มีสังคมไม่แน่นอน ต้องการการยอมรับ แต่ก็ยังยึดตนเองเป็นใหญ่ การทะเลาะกันก็ยังคงเกิดขึ้น เด็กมักพยายามทำให้บิดา มารดาพอใจในบางครั้ง เริ่มรู้จักให้ความร่วมมือ รู้จักช่วยเหลือครู และ เริ่มรู้จักแบ่งของเล่น ถ้าผู้ใหญ่รู้จักพูดคุยและรู้จักสอนให้เด็กเข้าใจถึงการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ลักษณะเด่นของเด็กวัยนี้ คือ พัฒนาการทางภาษา สามารถใช้ภาษาได้ แต่การใช้ภาษายังเป็นภาษาเกี่ยวกับตนเองเป็นใหญ่ เด็กในวัยนี้ชอบเล่นสมมติโดยใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เด็กจะมีความสนใจอยากรู้ อยากรู้อากถาม เด็กเริ่มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่อยู่รอบข้าง

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540) กล่าวว่า เด็กวัย 2-3 ปี เป็นระยะวัยเด็กตอนต้นหรือระยะวัยก่อนเข้าโรงเรียน ลักษณะเด่นของเด็กวัยนี้ คือ อยากรู้อิสระ อยากรู้อำนาจของตัวเอง อยากรู้อะไรด้วยตัวเอง ชอบปฏิเสธ และ หัวดี ไม่สู้จะตามใจใครง่าย ๆ วัยนี้ได้รับสมญานามว่า “วัยช่างปฏิเสธ” เพราะสาเหตุหลายประการ เช่น

ก. เด็กเพิ่งพ้นจากความเป็นทารก เพิ่งมีความสามารถในการใช้ภาษาและในการเข้าใจสิ่งแวดล้อม เพิ่งรู้จักใช้ความสามารถที่เกี่ยวกับทางกาย เช่น นิ้ว มือ แขน ขา ฯลฯ ดังนั้นจึงต้องการแสดงความสามารถเหล่านี้

ข. เด็กวัยนี้มีความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในครอบครัวมากขึ้น และยังขยายวงไปยังเพื่อนเล่นใกล้บ้าน การติดต่อสงสรรค์กับผู้อื่น เพิ่มและเราให้มีความปรารถนาจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความประสงค์ทั้งอยากตามใจตนเอง และตามใจผู้อื่นในเวลาเดียวกัน

2.2 พัฒนาการทางภาษาของเด็กวัย 2 - 3 ปี

มนุษย์มีการติดต่อสื่อสารกันได้หลายวิธี ไม่ว่าจะโดยการใช้กิริยาท่าทาง การใช้เสียงเลียนแบบธรรมชาติ หรือ วิธีการขีดเขียนสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเหล่านี้เรียกว่า ภาษา มนุษย์เปล่งเสียงออกมาที่มีความหมายซึ่งเรียกว่า ภาษาพูด การใช้สัญลักษณ์และตัวอักษรเรียกว่า ภาษาเขียน สวนิต ยมาภัย (2528) ได้กล่าวว่า ภาษา หมายถึง ถ้อยคำหรือเสียงพูดที่มนุษย์ตกลงกัน เพื่อให้ทำหน้าที่แทนมโนภาพของสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ด้วยกันรับรู้ โดยใช้ประสาทสัมผัส ทางตา หู จมูก ลิ้นและกาย ภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่ใช้ในชีวิตประจำวันในสังคมหนึ่ง ๆ ต้องมีการเรียนรู้ภาษาในสังคมของตน เพื่อที่จะอยู่ในสังคมของตนได้อย่างมีความสุข ลักษณะของทฤษฎีพัฒนาการทางภาษาของมนุษย์ที่สำคัญ (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, ม.ป.ป.) คือ

1. ภาษาเกิดจากการเลียนแบบ (Immitation) เกิดขึ้นตอนที่เด็กเรียนภาษา เช่น การเลียนแบบในการออกเสียง การเลียนแบบการพูดจากผู้ใหญ่ที่ใกล้เคียง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กรู้ภาษามาก ในเด็กที่ไม่ค่อยมีใครพูดหรือคุยด้วยจะมีพัฒนาการทางภาษาไม่ดี ทั้งนี้เพราะเด็กเลียนแบบภาษาจากผู้ใหญ่ได้น้อยมาก โดยจะเห็นได้จากการที่เด็กพูดไม่ชัด เป็นต้น

2. การเรียนรู้ภาษา เกิดจากการได้รับการเสริมแรงจาก พ่อ แม่ และ บุคคลใกล้เคียง (Reinforcement) วิธีนี้นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียง B.F. Skinner ได้พยายามนำเอาทฤษฎีเกี่ยวกับตัวเสริมแรงเข้ามาอธิบายถึงพัฒนาการของภาษา หรือ การรับรู้ทางภาษา โดยเน้นว่าเด็กจะเรียนภาษาได้มากขึ้น รู้จักการใช้ไวยากรณ์ได้ถูกต้องมากขึ้น เมื่อโตขึ้น เด็กจะได้รับรางวัลซึ่งเป็นตัวเสริมแรงจากพ่อ แม่ และ บุคคลใกล้เคียง ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีและถูกต้อง ต่อกฎเกณฑ์ของภาษามากขึ้น

3. การเรียนรู้ภาษาจากการทบทวนภาษาของเด็กเอง (Rehearsal) เป็นลักษณะของความคิดที่ว่า เด็กเรียนภาษาเนื่องจากการฝึกฝน หัดพูดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกันของเด็กเอง ไม่มีสิ่งแวดล้อมมาเกี่ยวข้อง พัฒนาการทางภาษาแบบนี้จะเห็นได้จากการที่เด็กพูดกับตัวเอง โดยเฉพาะตอนที่เด็กเล่น และ พูดไปด้วย เด็กจะพยายามทบทวนถึงศัพท์ที่รู้ ลองพยายามผสมประโยคต่าง ๆ พูดศัพท์ที่มีความเกี่ยวข้องกัน

4. การเรียนรู้ภาษาที่เรียนรู้มาตั้งแต่เกิด (Innateness Hypothesis) เป็นการเรียนภาษาของเด็กที่เป็นไปโดยธรรมชาติ เพราะเด็กทุกคนพร้อมที่จะรับและวิเคราะห์ภาษาที่ตนได้ยินในสังคมของตน Chomsky (1988) กล่าวว่า เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับความสามารถเกี่ยวกับการรับรู้ภาษา โดยเด็กแต่ละคนจะเกิดมาพร้อมกับโปรแกรมที่สามารถเรียนภาษาได้ เมื่อเด็กได้ยินและเด็กจะพูดออกมา

บุษบง ดันติวงศ์ (2536) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติการเรียนรู้อ่านเขียนของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ทฤษฎีที่ว่าด้วยระบบของภาษา ซึ่งธรรมชาติของภาษามีอยู่ด้วยกัน 3 ระบบ เช่น ระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์และระบบเสียง ความหมายเป็นหัวใจของภาษา ส่วนไวยากรณ์และเสียงเป็นเพียงส่วนประกอบ สถานการณ์กำหนดคำซึ่งกำหนดความหมายในการสื่อสารอีกทีหนึ่ง เด็กจะไม่พยายามอ่านและเขียนด้วยการสะกดคำไปที่ละตัว แต่เขาจะคิดหาคำตอบที่สื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้น ด้วยเหตุนี้เด็กจึงไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรก่อนจึงจะสามารถสื่อความหมายโดยการอ่านเขียนได้

2. ทฤษฎีที่ว่าด้วยภาษา ความคิดและสัญลักษณ์สื่อสาร ภาษาเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดทุกอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ สัญลักษณ์ที่ใช้ต้องเหมาะสมกับเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เด็กปฐมวัยสำรวจโลกรอบตัว ทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรม รู้จักสัญลักษณ์แบบต่างๆ ที่สามารถใช้สื่อความคิด รู้จักใช้กฎเกณฑ์หรือไวยากรณ์ที่ใช้ประมวลความคิด และ รู้จักเลือกสัญลักษณ์ที่เหมาะสมสำหรับนำเสนอความคิดแต่ละเรื่อง โดยใช้ภาษา ศิลปะ ดนตรี และละครเป็นตัวจัดประสบการณ์อ่านเขียน

3. ทฤษฎีที่ว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษา ความก้าวหน้าในการใช้ภาษาไม่ว่าในด้านใดต้องอาศัยองค์ประกอบทางภาษาหลายด้าน เช่น ความก้าวหน้าในการอ่านเกิดจากการได้ฟังคำสั่งและนิทาน การได้พูดคุยกับผู้อื่น และการได้พยายามเขียนถ่ายทอดประสบการณ์ การได้ฟังและพูดคำใดบ่อยๆ จะทำให้หูของเด็กคุ้นเคยกับเสียงที่ประกอบเป็นคำเหล่านั้น เด็กจะเริ่มเข้าใจว่า การสื่อความหมายกับผู้อื่น เขาต้องใช้อักษรที่มีทั้งรูปและเสียงแทนความหมาย มิฉะนั้นสิ่งที่เขาเขียนจะไม่สื่อความหมาย ครูเปิดโอกาสให้เขาได้รับประสบการณ์ทางภาษาในแง่มุมต่างๆ โดยร่วมอ่านเขียนกับเขา แสดงความคิดเห็น ช่วยตีความเรื่องที่อ่าน

Corp (1994) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางภาษาไว้ว่า มีหลายทฤษฎีที่มองแตกต่างกันเกี่ยวกับการได้มาของภาษา เช่น Skinner (1957) เสนอว่า ผู้ใหญ่ควรเตรียมรูปแบบภาษาที่เด็กได้มา โดยผ่านการเลียนแบบ ภาษา และ ความคิดที่เลียนแบบผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก Chomsky (1965) เชื่อว่า เด็กมีความสามารถในตัวเองในการเรียนภาษา Piaget and Inhelder (1969) เสนอว่า ภาษาเกิดจากประสบการณ์ของเด็กกับภาษาในโลกของเขา เช่น ภาษาเริ่มแรกที่มีผลต่อประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสของเด็ก Vygotsky (1978) เชื่อว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมมีผลกระทบต่อคำพูดของเด็ก

พัฒนาการทางภาษาเริ่มตั้งแต่เกิด บางคนก็ให้เหตุผลว่า พัฒนาการทางภาษาเริ่มตั้งแต่ก่อนที่จะเกิด เช่น การร้องไห้ครั้งแรก การส่งเสียงอ้อแอ้ในครั้งแรก การส่งเสียงตา - ตา มา - มา ในครั้งแรก คำๆแรกเป็นหลักฐานพิสูจน์ว่า เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการทางภาษา ภาษาช่วยกำหนดความเป็นมนุษย์ของเรา และ แสดงว่าเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งในการพัฒนาสติปัญญา (Morrison, 1998)

เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาภายในบริบท ที่มีการจัดประสบการณ์ที่มีปฏิสัมพันธ์กัน แม้ว่าครอบครัวจะเป็นบริบทขั้นต้นสำหรับการสื่อสารในขั้นต้น สถาบันอื่น ๆ ก็มีความสำคัญในการเรียนรู้การใช้ภาษา เพราะเมื่อเด็กเข้ามาอยู่ในโรงเรียน สถานรับเลี้ยงเด็ก หรือ ภายในบริเวณห้องเรียน พี่เลี้ยงเด็กมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กเป็นอย่างมาก จากคำแนะนำของสมาคม NAEYC เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการในการศึกษาปฐมวัย เน้นว่า นักการศึกษาปฐมวัยควรจัดโอกาสสำหรับเด็กในการเรียนรู้ และการใช้ภาษาอย่างต่อเนื่อง (Kratcoski and Katz, 1998)

ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์และคณะ (2533) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษา ว่า ภาษามีความเกี่ยวข้องกับสติปัญญา ความเห็นของนักจิตวิทยาแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก จัดพัฒนาการทางภาษาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางสติปัญญา โดยถือเป็นส่วนสำคัญของพัฒนาการทางสติปัญญา ส่วนกลุ่มที่สองเห็นว่าพัฒนาการทางภาษากับพัฒนาการทางสติปัญญา เป็นคนละระบบ แต่พัฒนาคู่ขนานกันไปโดยที่ภาษามีส่วนช่วยเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา

Lee and Rubin (1979) ได้แบ่งพัฒนาการทางภาษาตามเกณฑ์อายุโดยสังเขปดังนี้

อายุ 0 - 2 ปี	จะเริ่มทดลอง เล่นเสียง ทดลองใช้ริมฝีปาก ลิ้น สายเสียง กล้องเสียง ว่าถ้าทำให้ลมผ่านแล้ว จะเกิดอะไรขึ้น และ ทดลองบังคับกล้ามเนื้อ ในการพูดต่างๆ จะเกิดการพูด คำแรกระหว่างอายุ 10 - 18 เดือน ในปกติเด็ก จะเริ่มใช้ ประโยค 1 - 2 คำได้ แต่ยังไม่นิยมใช้ภาษาทำทางมาก และ ชอบที่จะทำเสียงสูง ๆ
อายุ 2 - 5 ปี	ใช้คำที่มีความหมายมากขึ้น ลักษณะการพูดเริ่มคล้ายผู้ใหญ่ ใช้ประโยคยาวขึ้น และ มีความหมายมากขึ้น มักพบว่าจะมี พัฒนาการอย่างมาก และ ชับซ้อนในการใช้คำและประโยค โดยเฉพาะช่วงปีที่ 4 - 5
อายุ 5 - 7 ปี	ใช้ประโยคที่มีความซับซ้อนเด่นชัด สามารถอธิบายหรือบรรยาย เหตุการณ์ หรือ รูปภาพได้มีความหมายมากขึ้น สามารถใช้ การเชื่อมประโยคและอธิบายความคิดของตนเองได้

ทศนา ชมมณีและคณะ (2535) ได้กล่าวถึง ลักษณะพัฒนาการทางภาษาของ
เด็กปฐมวัยสรุปได้ดังนี้

แรกเกิด	ปกติจะไม่ออกเสียง จะทำเสียงเมื่อร้องไห้ สะอึก จาม เรอ พออายุ 5-6 สัปดาห์ จะเริ่มทำเสียง เล่นเสียง โดยเฉพาะถ้ามีคนมาเล่นหยอกล้อ
3 เดือน	ชอบเล่นเสียงและจะทำเสียงตอบผู้อื่น หยุดฟัง ขณะผู้อื่นทำเสียงพูดด้วย
6 เดือน	หัวเราะและส่งเสียง ถ้ามีคนมาเล่นด้วย ถ้าไม่พอใจก็กรี๊ดร้องกรีดกราด ชอบเล่นเสียง และออกเสียง เช่น “เกอ” “เดอ”
9 เดือน	เลียนเสียงผู้ใหญ่ ออกเสียงคำ เช่น “มัม - มัม” “ดา - ดา” ออกเสียงซ้ำ ๆ กันบ่อย ๆ
1 ปี	เริ่มเข้าใจความหมายของคำ เช่น “ส่งให้แม่” และออกเสียงคำที่มีความหมายได้ 1-2 คำ เช่น “แม่” “ป้า-บาย”
1 ปี	พูดได้ประมาณ 6-20 คำ
2 ปี	พูดได้ประมาณ 50 คำ และบางทีก็พูดเป็นประโยคสั้น ๆ ได้
2 ปี	เริ่มใช้คำแทนตนเอง เริ่มตั้งคำถามและเข้าใจเรื่องที่ผู้อื่นพูดด้วย
3-4 ปี	พูดจาสนทนาโต้ตอบได้ดีขึ้น สามารถนับนิ้วมือได้ ชอบฟังนิทาน คำคล้องจอง และเรื่องเล่า

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2538) ได้กล่าวถึง ลำดับพฤติกรรมการแสดงออกของเด็ก
วัยแรกเกิดถึง 36 เดือนในด้านพัฒนาการทางภาษา ไว้ดังนี้

แรกเกิด- 6 เดือน	- ทารกใช้เสียงในการแสดงออกอย่างมาก และ เริ่มออกเสียงเพื่อแสดง ความหมายเป็นเสียงสูงต่ำได้เองตามธรรมชาติ - สามารถออกเสียงติดต่อกันเป็นเวลานานได้ เพื่อตอบสนองกับ ผู้ที่เลียนเสียงของเด็ก - สามารถเปล่งเสียงคล้ายเสียงของคำ 2 พยางค์แต่ไม่มีความหมาย
6 - 9 เดือน	- เด็กส่งเสียงคุยอ้อแอ้กับบุคคลรอบตัว และ สามารถออกเสียง ดา- ดา หรือ เสียงที่คล้ายคลึงกัน - เด็กจะแสดงว่าสามารถเข้าใจคำง่าย ๆ ได้ รวมทั้งคำที่คุ้นเคยและ สามารถหันไปหาบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการสนทนาได้
9 - 18 เดือน	- เด็กพูดพึมพำอย่างรวดเร็วบ่อย ๆ แต่ไม่มีความหมาย - เลียนแบบคำพูดที่ผู้อื่นพูด - พูดคำ 2 คำติดกัน

- 18 - 24 เดือน - เด็กสามารถใช้ประโยคที่มีคำ 2 คำได้
 - มีความสามารถในการใช้คำศัพท์ได้ 20 - 50 คำ
 - เริ่มใช้คำแทนตนเองและผู้อื่นอย่างง่าย ๆ ได้
 - สามารถฟังเรื่องง่าย ๆ ได้
 - สามารถปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ ได้
- 24 - 36 เดือน - เด็กสามารถใช้ภาษาสื่อแสดงความคิดและเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคมด้วย
 - เด็กจะสนุกกับการใช้ภาษา มีความพึงพอใจที่สามารถแสดงออกและทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้
 - เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมและเริ่มสามารถใช้คำว่า ขึ้น ลง เดี่ยวนี้ เดี่ยวก่อน

นภเนตร ธรรมบวร (2540) ได้กล่าวถึง ลักษณะพัฒนาการทางภาษา ไว้ว่าพัฒนาการทางภาษาในเด็กนั้นมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการนำเด็กเข้าสู่โลกใหม่ต่อไป ภาษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ความคิดต่าง ๆ จะถ่ายทอดสู่กันได้โดยผ่านภาษา การพูดถือเป็นการแสดงออกทางพัฒนาการทางภาษาด้านหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญพอ ๆ กับการเขียน การพูดเป็นการรวมประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ของเด็กเข้าด้วยกัน อันได้แก่ ความรู้สึก ความคิด การรับรู้ ความจำ และความรู้ความเข้าใจ เป็นต้น ซึ่งนภเนตร ธรรมบวร ได้กล่าวไว้ในตารางแสดงพัฒนาการทางภาษาของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด - 6 ปี ไว้ดังนี้

ตารางแสดงพัฒนาการทางภาษาของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด - 6 ปี

อายุ	พัฒนาการทางภาษา
แรกเกิด	- ปกติจะไม่ออกเสียง จะทำเสียงเมื่อร้องไห้ สะอึก จาม เรอ
5 - 6 สัปดาห์	- เริ่มทำเสียง เล่นเสียง โดยเฉพาะเมื่อมีคนมาเล่น หยอกล้อ
3 เดือน	- ชอบเล่นเสียงและจะทำเสียงตอบผู้อื่น หยุดฟังขณะที่ผู้อื่นทำเสียงพูดด้วย
6 เดือน	- หัวเราะและส่งเสียงถ้ามีคนมาเล่นด้วย ถ้าไม่พอใจก็ร้องกรี๊ดกร๊าด ชอบเล่นเสียงและออกเสียง เช่น “เกอ” “เดอ” เป็นต้น
9 เดือน	- เลียนเสียงผู้ใหญ่ ชอบออกเสียงเป็นคำ เช่น “หม่า-หม่า” “ดา-ดา” โดยออกเสียงซ้ำ ๆ กันบ่อย ๆ
1 ปี	- เริ่มเข้าใจความหมายของคำ เช่น “ส่งให้แม่” และออกเสียงคำที่มีความหมายได้ 2 คำ เช่น “แม่” “บ้าย-บาย” พูดได้ประมาณ 6 - 20 คำ
2 ปี	- พูดได้ประมาณ 50 คำ และบางทีก็พูดเป็นประโยคสั้น ๆ ได้ เริ่มใช้คำแทนตนเอง เริ่มตั้งคำถามและเข้าใจเรื่องที่ผู้อื่นพูดด้วย

อายุ	พัฒนาการทางภาษา
3 - 3 1/2 ปี	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักคำมากขึ้น - นับเลขได้ - ช่างพูด - บอกได้ว่าต้องการอะไร - เริ่มถามว่าอะไร ทำไม เมื่อไร - รู้จักทิศทาง เช่น บน ล่าง - เรียกชื่อสิ่งของที่คุ้นเคยได้ - สนใจหนังสือเกี่ยวกับสัตว์และนิทานต่าง ๆ - พูดจามีเหตุมีผล - รู้จักใช้สรรพนามแทนตัวเอง เช่น ผม เป็นต้น
3 1/2 - 4 ปี	<ul style="list-style-type: none"> - พูดมากขึ้น และมีคำศัพท์ใหม่ๆ - พูดติดอ่างชั่วระยะหนึ่ง - พูดประโยคยาวๆ ได้มากขึ้น - รู้จักเรียง วางประโยคได้ถูกต้อง - เข้าใจคำว่า “ข้างบน” “ข้างล่าง” - รู้จักใช้คำปฏิเสธเช่น ไม่ไป - มักจะใช้คำว่า “สมมติว่า...” - ฟังนิทานได้ประมาณ 20 นาที
4 - 5 ปี	<ul style="list-style-type: none"> - จำคำศัพท์ได้ประมาณ 1,550 - 1,900 คำ - บอกชื่อและนามสกุลตนเองได้ - รู้จักเพศของตนเอง - ชอบแต่งประโยคโดยใช้คำต่าง ๆ - ชอบใช้คำถาม ทำไม เมื่อไหร่ อย่างไร และสนใจความหมายของคำต่าง ๆ
5 - 6 ปี	<ul style="list-style-type: none"> - พูดได้คล่องและถูกหลักไวยากรณ์ แต่ยังไม่ออกเสียงพยัญชนะบางตัวไม่ชัด เช่น ส ว ฟ - สนใจคำใหม่ๆ และพยายามค้นหาความหมายของคำนั้น ๆ - จำคำศัพท์ได้ถึง 2,200 คำ - บอกชื่อ ที่อยู่ อายุ และวันเกิด ของตนเองได้ - ชอบท่อง หรือร้องเพลงที่มีจังหวะและเนื้อร้องที่มีคำสัมผัสกันหรือโฆษณาทางทีวี

2.3 แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

Bredenkamp and Copple (1997) ได้เสนอตัวอย่างของการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการสำหรับเด็กวัยเตาะแตะ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก ซึ่งมีหลายประเด็นที่จะช่วยเอื้อในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้แก่เด็ก ดังนี้

1. พี่เลี้ยงเด็กทักทายเด็ก และ ผู้ปกครองอย่างอบอุ่นด้วยการเรียกชื่อ เมื่อเดินทางมาถึง การเริ่มต้นในแต่ละวันจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ของพี่เลี้ยงเด็ก และเด็ก

2. พี่เลี้ยงเด็กจะต้องเริ่มสนทนากับเด็ก และก็ให้เวลาเด็กในการตอบ พี่เลี้ยงเด็กจะต้องฟังสิ่งที่เด็กพูดออกมาอย่างตั้งใจแล้วตอบสนอง พี่เลี้ยงเด็กจะพูดชื่อสิ่งต่างๆ อธิบายเหตุการณ์และสะท้อนความรู้สึก เพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้คำใหม่ พี่เลี้ยงเด็กใช้ภาษาที่ง่ายๆ กับเด็กที่กำลังเริ่มพูด เช่น “ล้างมือ เวลาอาหารว่าง” แทนที่จะพูดว่า “ถึงเวลาแล้วที่จะล้างมือของเราแล้วก็ไปรับประทานอาหารว่าง” เมื่อเด็กได้เรียนรู้คำ พี่เลี้ยงเด็กก็จะช่วยขยายข้อความภาษาที่เด็กพูด เช่น เด็กบอก “แมรี ฤงเท้า” พี่เลี้ยงเด็กก็ควรพูดว่า “นั่นใจฤงเท้าแมรีที่หายไป และหนูเป็นคนพมมัน”

3. พี่เลี้ยงเด็กต้องถามผู้ปกครองถึงเสียงและคำอะไรที่เด็กใช้บ้าง เพื่อช่วยให้พี่เลี้ยงเด็กเข้าใจว่าเด็กกำลังพูดอะไร เมื่อเด็กเริ่มต้นพูดหรือใช้ภาษาที่บ้านที่ทำให้พี่เลี้ยงเด็กไม่เข้าใจ

4. พี่เลี้ยงเด็กควรมีความคาดหวังที่เหมาะสม สำหรับเด็กและส่งเสริมเด็ก เมื่อเด็กเรียนรู้ทักษะต่างๆ พี่เลี้ยงเด็กเฝ้ามองดูว่าเด็กกำลังพยายามจะทำอะไรแล้วจัดการให้ความช่วยเหลือเด็กเพื่อให้ทำงานได้สำเร็จ อนุญาตให้เด็กได้ทำในสิ่งที่เขาสามารถจะทำได้ และ ช่วยในงานที่ทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ

5. เด็กได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าสำหรับสิ่งที่ทำได้สำเร็จ และช่วยทำให้เกิดความรู้สึกที่จะทำได้มากขึ้น และควบคุมตนเองได้

6. พี่เลี้ยงเด็กควรจะต้องตอบสนองต่อการร้องของเด็กอย่างรวดเร็ว หรือ สัญญาณของความเศร้าโศกเสียใจอื่นๆ ต้องเข้าใจว่าเด็กวัยเตาะแตะมีการใช้ภาษาได้จำกัด ในการที่จะสื่อสารความต้องการได้

7. พี่เลี้ยงเด็กปลอบโยนเด็กด้วยการสัมผัสที่อบอุ่น เช่น การลูบเบาๆ ที่หลังหรืออุ้มเด็กเอาไว้ที่ตัก พี่เลี้ยงเด็กก็ควรที่จะระวังด้วยการสัมผัสของตนนั้นทำให้เด็กรู้สึกที่ดี

8. พี่เลี้ยงเด็กให้ความเคารพในการพัฒนาการของเด็กกับ สิ่งของ อาหาร และผู้คน อนุญาตให้เด็กได้เก็บของชิ้นที่ชอบเป็นพิเศษ และ ให้ออกาสได้เลือกสิ่งที่เด็กพอใจจะกินหรือสวมใส่ สิ่งที่เด็กชอบเป็นตัวชี้ของพัฒนาการในด้านความคิดเกี่ยวกับตนเองของเขา

9. พี่เลี้ยงเด็กยอมให้เด็กที่ต้องการ จะถือเอาสิ่งของที่ชอบไปกับเขาด้วย ให้ได้เคลื่อนย้ายสิ่งของจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง และ ไคว้นเวียนไปรอบๆ หรือ นั่ง และ เล่นกับ

ของเล่นหรือสิ่งของต่าง ๆ

10. พี่เลี้ยงเด็กตอบสนองที่ง่าย สั้น และ ถูกต้องต่อสิ่งที่เด็กจ้องมองหรือคำถามเกี่ยวกับเด็กที่มีข้อบกพร่อง

11. พี่เลี้ยงเด็ก เป็นตัวอย่างในรูปแบบของการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ที่เขาต้องการให้เด็กได้พัฒนาตามนั้น พี่เลี้ยงเด็กช่วยเด็กในการตัดสินใจ โดยใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงถึงว่าอะไรกำลังเกิดขึ้น และ เด็กรู้สึกอย่างไร “อยากจะทำกับรถใช้ไหม? แครอลกำลังเล่นอยู่ เราไปดูบนชั้นของเล่นซิเผื่อจะมีรถคันอื่น”

12. พี่เลี้ยงเด็กต้องมีความอดทน ในการที่จะชี้แนะเด็กในการควบคุมตนเอง เมื่อเด็กแย่งของเล่น พี่เลี้ยงเด็กก็หาสิ่งที่เหมาะสมกันมาให้ หรือ เอาของเล่นนั้นออกไป ถ้าไม่ได้ผล พี่เลี้ยงเด็ก ก็ควรชักจูงความสนใจของเด็กโดยไปเริ่มเล่นในพื้นที่อื่น พี่เลี้ยงเด็กต้องเข้าไปแทรกแซงทันที เมื่อมีพฤติกรรมที่จะเป็นอันตราย

13. พี่เลี้ยงเด็กควรจะใช้คำว่า “ไม่” ให้น้อยและจำกัดเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของเด็ก ใช้คำพูดในทางบวก

14. การกำหนดตารางเวลาให้ชัดเจน และ คำนึงถึงความต้องการของเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ มีลำดับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในแต่ละวันที่จะช่วยให้เด็กรู้สึกปลอดภัย

Hutinger (1983) ได้เสนอแนวทางที่มีประสิทธิภาพที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้แก่เด็ก ไว้ดังนี้

1. ยอมรับเด็กแต่ละคนเป็นคนพิเศษ มีคุณค่า และเป็นคนที่มีลักษณะเฉพาะ
2. รับฟังเมื่อเด็กแต่ละคนพูด (เมื่อเด็กไม่พูด ให้สังเกตพฤติกรรม)
3. หาเวลาพูดคุยกับเด็กแต่ละคน
4. จัดประสบการณ์หลากหลายให้แก่เด็ก เพื่อเด็กจะได้มีสิ่งที่พูดถึงและให้เด็กได้ใช้เวลาเพียงพอในการสังเกตว่ามีอะไรเกิดขึ้น
5. ให้เด็กมีโอกาสได้ยินภาษาจากบุคคลอื่น มากกว่าการฟังภาษาจากเครื่องกลไก เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียงและหูฟัง

Morrison (1998) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็ก ดังนี้

1. ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารพฤติกรรมของเด็กทารก เช่น การยิ้ม การส่งเสียงอ้อ อ๋ และ การเปล่งเสียงต่าง ๆ การสนทนากับเด็กในชั้นแรก พี่เลี้ยงเด็กสามารถตอบสนองโดยผ่านการสนทนา
2. การสนทนาช่วยสร้างกรอบของพัฒนาการทางภาษา พี่เลี้ยงเด็กเป็นคนที่กระตุ้นเด็กให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา และ พัฒนาการทางภาษา
3. พูดกับเด็กทารกด้วยเสียงที่นุ่มนวล จริงใจ สบตาเด็กบ่อย ๆ แม้ว่าเด็กจะไม่พูดกับเรา แม่ และพี่เลี้ยงเด็กโดยทั่วไป จะพูดกับเด็กในวิถีทางที่แตกต่างจากการพูดกับผู้ใหญ่

ผู้ใหญ่ควรที่จะปรับคำพูดของตัวเอง ในการสื่อสารกับเด็กให้ชัดเจนยิ่งขึ้น การปฏิสัมพันธ์ทางภาษาของแม่กับเด็กเตาะแตะเหมือนกับเด็กทารก เมื่อพูดกับเด็กเตาะแตะซึ่งเพิ่งเริ่มที่จะเรียนรู้ภาษาเป็นสิ่งที่ดีที่จะใช้ภาษาที่ง่าย และ ไม่ควรพูดเลียนแบบเด็ก

4. เรียกชื่อเด็ก เมื่อต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้ใช้ชื่อในการสนทนาและรู้จักชื่อของตนเอง
5. ใช้วิถีทางที่หลากหลายในการกระตุ้น และ ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาประกอบด้วย การเล่านิทาน การร้องเพลง การฟังเทปบันทึกเพลง เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเด็กคนอื่น ๆ ด้วย
6. สนับสนุนเด็กได้พูดกับเด็กและผู้ใหญ่คนอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลกับผู้ใหญ่และเด็กคนอื่น ๆ
7. ช่วยให้เด็กได้พูดคุยในหลาย ๆ สถานการณ์ โดยพาเด็กไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเด็กจะได้ใช้ภาษากับบุคคลที่หลากหลาย วิธีการนี้จะทำให้เด็กเกิดแนวคิดและเผชิญกับเหตุการณ์ที่ต้องใช้ภาษา
8. ส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาในวิถีทางที่แตกต่างกัน เช่น ในการถามคำถาม บอกความรู้สึก อธิบายถึงสิ่งต่าง ๆ
9. ส่งเสริมให้เด็ก ได้มีประสบการณ์ในการที่จะรู้การใช้ภาษาที่เป็นคำแนะนำ และ คำสั่ง เด็กที่ไม่ประสบความสำเร็จเมื่อมาโรงเรียนไม่ใช่ เพราะเขาไม่รู้ภาษา แต่เพราะเขามีประสบการณ์น้อยหรือไม่มีประสบการณ์ในการใช้ภาษาว่า ภาษาอย่างไรจะใช้ในการทำตามคำแนะนำและปฏิบัติตาม ประสบการณ์เป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับเด็กในการเข้าใจว่า ภาษาสามารถใช้เป็นหนทางไปสู่จุดมุ่งหมายได้
10. ควรสนทนากับเด็กว่า เขาต้องการทำอะไร และ เขาควรจะทำอย่างไร เด็กจะเรียนรู้ภาษา โดยผ่านข้อมูลย้อนกลับ เช่น การถาม การตอบคำถาม และ พูดวิจารณ์เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงว่าเด็กมีความตั้งใจและรู้ว่าเขาทำอะไร
11. ควรพูดกับเด็กโดยใช้ประโยคที่สมบูรณ์

2.4 การเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็ก

2.4.1 ความหมายของภาษาที่สอง

เด็กที่เรียนรู้ภาษาที่สอง หมายถึง เด็กที่มีภาษาแม่หรือภาษาของชาติตนเป็นภาษาแรกที่เด็กเรียนรู้ และ ต้องมาเรียนภาษาอื่นที่แตกต่างจากภาษาแม่เป็นภาษาที่สอง เช่น เด็กไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศอังกฤษ เด็กอินเดียที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เด็กเหล่านี้ใช้ภาษาที่บ้านและที่โรงเรียนต่างกัน เด็กไทยใช้ภาษาไทยที่บ้าน และ ต้องเรียนภาษาที่สองในโรงเรียน เช่นเดียวกับเด็กอินเดีย ซึ่งใช้ภาษาอินเดียที่บ้านและต้องเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษา

ที่สองในโรงเรียนเหล่านี้เป็นต้น (หรรษา นิลวิเชียร,2531)

2.4.2 แนวคิดในการเรียนรู้ภาษาที่สอง

Stephen Krashen อ้างถึงใน สุมิตรา อังวัฒนกุล (2537) ได้กล่าวถึง สมมติฐานในการเรียนรู้ภาษาที่สองไว้ สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สองของคนเรามีอยู่ 2 แบบ คือ การรู้ภาษา และ การเรียนภาษา

การรู้ภาษา (Language Acquisition) เป็นวิธีการเรียนรู้ภาษาที่สองที่มีกระบวนการคล้ายคลึง หรือ เหมือนกับการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่ คือ เป็นการเรียนรู้ภาษาโดยไม่รู้ตัว (Subconscious) การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ผู้เรียนมักไม่รู้ตัวว่าได้เรียนกฎเกณฑ์ของภาษาแล้ว เพราะ ไม่มีการเน้นเรื่องกฎเกณฑ์ดังกล่าว แต่ผู้เรียนก็จะรู้สึกได้ถึงความถูกต้องของภาษา แม้จะไม่ได้เรียนกฎเกณฑ์โดยตรง การเรียนรู้แบบนี้จึงมีลักษณะเป็นธรรมชาติ และ ไม่เป็นทางการ (Informal)

การเรียนภาษา (Language Learning) เป็นวิธีการเรียนรู้ภาษาที่สอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้อย่างรู้ตัว (Conscious) เป็นการเรียนรู้กฎเกณฑ์ของภาษาเป็นหลัก ซึ่งผู้เรียนมักจะสามารอธิบายกฎเกณฑ์ของภาษาได้ มีความรู้เกี่ยวกับตัวภาษาที่เรียน แต่ในกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ไม่มีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เหมือนในชีวิตประจำวัน จึงเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ (Formal)

2.4.3 เทคนิคการสอนภาษาที่สอง

พี่เลี้ยงเด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก โดยเฉพาะเด็กวัย 2 - 3 ปีจะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นในทุกๆด้านที่เจริญมากคือภาษา(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,2526) โดยเฉพาะเด็กซึ่งไม่สามารถใช้ภาษาที่สองซึ่งเป็นภาษามาตรฐานที่ใช้ดำเนินกิจกรรมในสถานรับเลี้ยงเด็ก ดังนั้นการสอนภาษาให้แก่เด็กที่ใช้ภาษาถิ่น พี่เลี้ยงเด็กจะต้องมีเทคนิค วิธีการ และ แนวทางในการสอนเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ดังที่ Fathman (อ้างถึงใน แรมสมร อยู่สถาพร,2532) กล่าวว่า เทคนิคและวิธีการสอน จะช่วยให้การสอนภาษาที่สองประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี

เทคนิควิธีการสอนภาษาที่สอง อาจแบ่งได้ 2 ด้านใหญ่ๆ คือ

1. เทคนิควิธีการสอนการใช้ภาษาที่สองตามโครงสร้างภาษา พี่เลี้ยงเด็ก ต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักการสอน เพื่อนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพของเด็ก เพราะหากพี่เลี้ยงเด็กขาดความรู้ด้านหลักการสอนภาษาที่สองแล้ว อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก รวมทั้งพัฒนาการการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สองด้วย

Carrall (1963) กล่าวว่า การสอนภาษาที่สองนั้น พี่เลี้ยงเด็กควรจะต้องคำนึงถึงหลัก 4 ประการ คือ

- 1) สอนสิ่งที่จะสอนด้วยคำพูดก่อนการสอนเขียน
- 2) สอนอิงการเปรียบเทียบเชิงวิชาการ ระหว่างภาษาของผู้เรียนกับภาษาที่จะสอน
- 3) การสอนจำเป็นต้องฝึกฝนแบบสร้างของภาษา โดยเน้นวิธีที่เรียกว่า การฝึกโครงสร้าง (Pattern Practice) นั่นคือพี่เลี้ยงเด็กเป็นผู้แก้ปัญหาให้เด็ก โดยการฝึกทักษะอันเป็นเรื่องของการสร้างสมและการกระทำจนกระทั่งเกิดเป็นนิสัยในเรื่อง ระบบ เสียง คำ หรือแบบสร้างของภาษา

4) การเรียนต้องพยายามให้ผู้เรียน ได้ใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับการสื่อสารความหมายกันในชีวิตจริงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

วิพุธ โสภวงศ์ (2535) ได้ให้แนวปฏิบัติโดยทั่วไปในการสอนภาษาไทยกลางให้แก่เด็กที่ใช้ภาษาถิ่น ดังนี้

1) การส่งเสริมกำลังใจควรปฏิบัติดังนี้ พยายามชมเชยทุกครั้ง เมื่อเด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง เมื่อเด็กออกเสียงผิดหรือใช้คำผิดความหมาย ไม่ว่าความผิดนั้นจะมากเพียงใด พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรหัวเราะหรือนำมาเล่าเป็นเรื่องขบขัน ล้อเลียนเด็ก ทั้งไม่ควรปล่อยให้เพื่อนคนอื่นล้อเลียนด้วย เพราะจะเป็นสาเหตุให้เด็กเกิดความอายจนไม่กล้าแสดงออกในครั้งต่อไป อาจทำให้เกิดข้อขัดข้องในการออกเสียง และการเรียนโดยทั่วไป

2) การสร้างบรรยากาศให้เด็กคุ้นเคยกับภาษาไทยกลาง พี่เลี้ยงเด็กควรใช้ภาษาไทยกลางในการออกคำสั่งต่าง ๆ รู้จักกล่าวคำขอโทษ ขอบคุณและควรฝึกใช้คำขานรับที่สุภาพ เช่น ครับ ค่ะ คะ โดยพี่เลี้ยงเด็กพูดนำอยู่เสมอ ข้อความต่าง ๆ ที่ต้องใช้สื่อสารเป็นปกติในห้องเรียน ควรค่อยๆ สอนแล้วหมั่นใช้อยู่เสมอ และ ให้เด็กได้ใช้คำ ประโยค หรือข้อความภาษาไทยกลางที่เรียนไปแล้ว เมื่อเด็กเรียนคำใหม่ไปแล้ว พี่เลี้ยงเด็กควรสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสได้ใช้คำนั้นๆ โดยเร็ว เพื่อส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ พี่เลี้ยงเด็กควรชักชวนและกำหนดให้เด็กพูดหน้าห้องเวลาเช้า คนละประมาณ 1 - 2 นาที หมุนเวียนกันไปให้ครบทุกคน ในการพูดควรอนุญาตให้เด็กเล่าเรื่องอะไรก็ได้ที่เขาอยากเล่า พี่เลี้ยงเด็กควรบอกล่วงหน้าทุกวันว่าวันต่อไปใครจะเป็นคนเล่า ในขณะที่เล่าเรื่องถ้าเด็กจะพูดภาษาถิ่นปนบ้างก็ปล่อยให้พูดไปไม่ควรทักกลางคัน เมื่อเด็กพูดจบพี่เลี้ยงเด็กแสดงความชื่นชมตามควร แล้วจึงบอกคำศัพท์ภาษาไทยกลางที่เขาควรจะใช้บอกแล้วควรเขียนบนกระดานคำด้วย เขียนให้เด็กเห็นเพื่อคุ้นตาเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องอธิบายเรื่องอักขรวิธี ถ้าเด็กออกเสียงคำใดผิดระหว่างที่เล่าเรื่องควรบันทึกไว้แล้วนำมาฝึกให้ออกเสียงในภายหลัง อาจให้ออกเสียงตามพี่เลี้ยงเด็กก็ได้ เมื่อพี่เลี้ยงเด็กและเด็กพบกันในครั้งแรกการสื่อสาร อาจมีปัญหาถ้าใช้ภาษาต่างกัน เพราะภาษาถิ่นบางภาษา มี

บางคำที่ใช้ต่างไป จะนั้นในชั้นแรก พี่เลี้ยงเด็กจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาถิ่นของเด็กบอกกล่าวแก่เด็กให้เข้าใจตรงกันเสียก่อน แล้วค่อยๆ สอนภาษาไทยกลาง ซึ่งมีความหมายเดียวกันให้ใช้แทนคำเหล่านั้น พี่เลี้ยงเด็กควรมีบัญชีคำหรือสำนวนที่เป็นประโยชน์ใช้ในห้องเรียน เช่น คำสั่งต่างๆ และคำบอกเล่าต่างๆ สำหรับใช้พูดกับเด็กเป็นประจำ พี่เลี้ยงเด็กต้องใช้อยู่เสมอและให้เด็กใช้อย่างถูกต้องด้วย พี่เลี้ยงเด็กควรสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสดังกล่าวให้มากที่สุด โดยเฉพาะการแสดงออกที่ต้องใช้ภาษาไทยกลาง เช่น จัดสถานการณ์ให้สนทนากันในกลุ่ม ให้เล่นเกม ให้ร้องเพลงเพื่อฝึกการออกเสียง สระ พยัญชนะ และ คำศัพท์ เป็นต้น เมื่อเด็กเรียนหนังสือ พี่เลี้ยงเด็กควรส่งเสริมให้เด็ก ใช้คำศัพท์และเนื้อหาจากบทที่เรียนไปแล้ว มาสนทนาโต้ตอบกัน

3) การแก้ไขและฝึกฝนการออกเสียง กิจกรรมการสอนที่ช่วยให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ภาษาไทยกลางมากที่สุด คือ การได้ใช้ภาษาที่เรียนใหม่บ่อยๆ ทำให้เกิดนิสัยในการใช้ภาษา ช่วยให้ใช้ภาษาใหม่ได้ถูกต้อง แม่นยำ การสอนภาษาจำเป็นต้องให้เด็กมีโอกาสปฏิบัติ และได้ใช้ภาษาด้วยตนเองอย่างจริงจัง เช่น จัดสถานการณ์ให้เด็กได้ใช้ภาษาไทยกลางในการทำกิจกรรมในลักษณะของการสื่อสารต่อกัน ทั้งนี้เพื่อให้มีโอกาสใช้ภาษาไทยกลางให้มากขึ้น จนสามารถใช้ภาษานี้ได้อย่างเป็นธรรมชาติ พี่เลี้ยงเด็กควรตระหนักไว้เสมอว่าการฝึกการออกเสียงภาษาใหม่จนเป็นนิสัยนั้น ต้องการเวลาฝึกนานพอสมควร และ ต้องใช้ความพยายามฝึกอย่างสม่ำเสมอด้วย ก่อนการสอนแต่ละครั้งพี่เลี้ยงเด็กควรตรวจดูรายการคำ เสียง สระ พยัญชนะที่เด็กอาจมีปัญหา เพื่อจะได้คาดคะเนได้ล่วงหน้าว่าเสียงใด เด็กจะออกเสียงได้โดยง่าย และเสียงใดจะเป็นปัญหาสำหรับเด็ก ตัวอย่างเช่น เด็กในบางท้องถิ่นของภาคใต้อาจมีปัญหาการออกเสียงพยัญชนะ /ง/ เด็กในบางท้องถิ่นของภาคเหนือ อาจมีปัญหาการออกเสียงพยัญชนะ /พ/ หรือ เด็กในบางท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาจมีปัญหาการออกเสียงพยัญชนะ /ช/ เมื่อพี่เลี้ยงเด็กทราบล่วงหน้าก็สามารถสร้างแบบฝึก มาฝึกเสียงนั้นๆ โดยเฉพาะได้ การฝึกออกเสียงควรฝึกซ้ำๆ แต่เป็นการซ้ำที่มีระบบ เช่น ฝึกให้ฟังเปรียบเทียบเสียงคล้ายๆ กัน เช่น เสียง /พ/ เป็น /ป/ การฝึกซ้ำอย่างมีระบบจะช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจและมีทักษะเป็นพื้นฐานเชื่อมโยงไปสู่คำใหม่ เสียงใหม่ต่อไป เมื่อพี่เลี้ยงเด็กจะแก้ไขหรือฝึกฝนการออกเสียงให้เด็กนั้นไม่ควรใช้เวลาเนิ่นนานเกินไป การแก้ไขการออกเสียงรายคำก็เช่นกัน เมื่อพี่เลี้ยงเด็กออกเสียงให้เด็กว่าตามแล้ว หากเด็กยังออกเสียงไม่ถูกต้องติดต่อกันประมาณ 4 ครั้งแล้ว ควรจะหยุดไว้ก่อนเพื่อสร้างความเบื่อหน่าย แล้วให้เรียนอย่างอื่นไปช่วงเวลาหนึ่ง แล้วอาจกลับมาทวนใหม่ได้ การฝึกไม่ควรทำให้เคร่งเครียดเกินไป เพราะเด็กจะเบื่อหรือห่อถอยเสียก่อน การฝึกอาจฝึกเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม หรือ ฝึกพร้อมกันทั้งชั้นเรียน ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการฝึกเป็นสำคัญ เพื่อความสะดวกในการเตรียมท่าบทเรียนเสริม พี่เลี้ยงเด็กควรได้ทราบปัญหาของเด็กที่ใช้ภาษาถิ่นกับปัญหาของคำศัพท์เสียก่อน พี่เลี้ยงเด็กอาจรวบรวมจากหนังสือเรียนดูว่า คำใดในบทใดมีคำศัพท์ที่เด็กยังไม่ทราบไม่เข้าใจเพราะเหตุใด อาจประมาณลักษณะศัพท์ที่เด็กอาจจะไม่เข้าใจได้ดังนี้ ศัพท์ที่

บางถิ่นใช้ต่างกัน คำศัพท์ที่พ้องเสียงกับภาษาไทยกลางแต่ความหมายต่างกัน คำศัพท์คำเดียวกัน แต่ออกเสียงต่างกันออกไป

2. เทคนิควิธีการสอนการใช้ภาษาที่สอง ตามบริบททางสังคม อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2533) ได้กล่าวว่า ภาษาเป็นสิ่งที่ได้มาจากสังคม ซึ่งภาษาของคนในสังคมหนึ่งย่อมแตกต่างจากภาษาของคนในสังคมหนึ่ง ดังนั้นการใช้ภาษาโดยการใช้ภาษาตามบริบททางสังคมมีปัจจัยทางสังคมหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อภาษา ดังนี้

1.1 อายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่แบ่งคนในสังคมออกเป็นหลายกลุ่มซึ่งมีหน้าที่และบทบาทต่างกัน การใช้ภาษาให้เหมาะสมจึงขึ้นอยู่กับอายุด้วย

1.2 เพศ การที่เพศเป็นปัจจัยแบ่งคนในสังคม ให้แยกออกเป็น 2 พวกนั้น ทำให้พฤติกรรมของเพศหญิงและเพศชายรวมทั้งพฤติกรรมทางด้านภาษามีความแตกต่างกัน ด้วย การที่ภาษาผู้หญิงและภาษาผู้ชายแตกต่างกัน ทำให้ภาษาหนึ่งภาษาใดมีการแปล ก่อให้เกิดการใช้หลายรูปแบบแข่งขันกันและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของภาษาต่อไปได้

1.3 ชั้นทางสังคมเป็นเรื่องซับซ้อนเพราะเป็นสิ่งที่ถูกกำหนด โดยปัจจัยหลายอย่างเช่น รายได้ การศึกษา อาชีพ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษาได้เพราะคนในสังคมมีค่านิยมและทัศนคติต่างกัน

1.4 ชาติพันธุ์ การแปลของภาษาตามชาติพันธุ์ ปรากฏในทุกด้านของภาษาการที่ชนกลุ่มน้อย ต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่และเรียนรู้ภาษาที่เขาใช้ ทำให้เกิดการยืมลักษณะภาษาของตนเข้าไปในภาษาของกลุ่มใหญ่ ลักษณะเหล่านี้จึงกลายเป็นเอกลักษณ์บ่งบอกชาติพันธุ์ของคนไป

นอกจากภาษาจะแปลตามลักษณะทางสังคมของผู้พูด การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันยังแปลไปตามปัจจัยอีกอย่างหนึ่งซึ่ง Trugill (อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2533) เรียกว่า บริบทสังคม (Sociol Context) ผู้พูดภาษาคนใดคนหนึ่งไม่ได้ใช้ภาษาแบบเดียวกันตลอดเวลา แต่เขาต้องใช้ภาษาให้แตกต่างกันออกไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ หรือตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน

การที่จะใช้ภาษาให้ถูกต้องหรือเหมาะสมกับบริบทนั้น จะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง กาลเทศะ เรื่องที่พูด วัตถุประสงค์ และวิธีการสื่อสาร นอกเหนือไปจากปัจจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้พูดต้องคำนึงวัตถุประสงค์ และวิธีการสื่อสารด้วย

3. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

Bredenkamp and Copple (1997) ได้เสนอตัวอย่างของการปฏิบัติ ที่เหมาะสมกับพัฒนาการสำหรับเด็กวัยเตาะแตะ ทางด้านสภาพแวดล้อมและสื่อ ดังนี้

ทางด้านสภาพแวดล้อม

1. ควรทาสีผนังโดยไม่มีสารตะกั่ว ง่ายในการทำความสะอาด เสื่อพรม และ วัสดุปูพื้นที่เป็นสีอ่อน เพื่อเด็กจะได้เห็นวัสดุและกิจกรรมที่เลือกทำ
2. ควรปูพื้นให้เหมาะกับกิจกรรมที่จะจัด ใช้กระเบื้องที่ดูดซับได้สำหรับบริเวณภายนอกเมื่อเด็กเล่น ผลัก และ ลากของเล่นไปรอบๆ และสำหรับงานศิลปะ การกิน และกิจกรรมเกี่ยวกับน้ำและทราย ควรใช้พรมที่ทำความสะอาดง่ายหรือพรมที่ไม่ทำให้ลื่นในบริเวณที่จะมีการเล่นอย่างปลอดภัย
3. งานศิลปะของเด็กวัยเตาะแตะและงานสร้างสรรค์อื่นๆ ควรแขวนเอาไว้ในระดับที่เด็กจะเอื้อมถึง และ ก็อยู่ในระดับต่ำเพียงพอที่เด็กจะมองเห็น พี่เลี้ยงเด็กควรติดรูปเด็กและครอบครัวไว้อีกด้วย
4. ควรมีการทำตารางเวลาอย่างต่อเนืองและสม่ำเสมอ และ คาดคะเนได้ว่า จะมีการทำอะไรต่อไป เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคาดหวัง ได้ฝึกปฏิบัติทักษะต่างๆที่เข้ามา และ ได้สร้างความรู้สึกรับประกันจากการได้ทำกิจวัตรประจำวันที่คุ้นเคย
5. พี่เลี้ยงเด็กควรจัดสถานที่ให้ว่างสำหรับการทำกิจกรรม การเล่นเกมเล็กๆ การได้นั่งอยู่คนเดียว งานศิลปะ งานน้ำ งานทราย และกิจกรรมที่จะทำให้เกิดความเลอะเทอะอื่นๆ การเล่นละคร และการสร้างพื้นที่กิจกรรมอาจจะทำแยกโดยการกั้นเอาไว้ด้วยฉากเตี้ยๆ ชั้นวางของหรือเก้าอี้หนึ่ง เพื่อจะกั้นไม่ให้เด็กวัยเตาะแตะวิ่งเข้าไปรบกวนเด็กคนอื่นๆที่นั่งทำกิจกรรมอยู่อย่างตั้งใจ และยังได้ช่วยให้มีการจัดระบบการจราจรในห้องให้ชัดเจนขึ้น
6. ควรจัดสภาพแวดล้อมให้มีที่ส่วนตัวสำหรับเด็กประมาณ 2 – 3 คน เพื่อพี่เลี้ยงเด็กจะได้เข้าไปพูดคุยและทำกิจกรรมได้
7. ควรจัดให้มีอ่างน้ำขนาดเหมาะกับเด็กและกระดาษเช็ดมืออยู่ใกล้กับสถานที่เด็กจะทำกิจกรรมที่ทำให้เด็กเลอะเทอะ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ในการทำทำความสะอาดและล้างมือของตนหลังจากทำกิจกรรมแล้ว เลื่อนกันเบื่อนควรแขวนอยู่ในระดับต่ำพอที่เด็กจะหยิบได้เอง ถ้วยกระป๋องสี และ ภาชนะบรรจุสิ่งต่างๆควรมีขนาดเล็ก เพื่อให้เด็กจะได้นำไปใช้และทำความสะอาดได้ง่าย เด็กวัยเตาะแตะสามารถทำกิจกรรมต่างๆได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องเข้าไปช่วยเหลือ
8. ควรมีสวมชุดกีฬาที่แข็งแรงจัดเอาไว้ให้กับเด็กวัยเตาะแตะ โดยมีเรื่องราวของคนวัยต่างๆหลายกลุ่มเชื้อชาติ และ วัฒนธรรม รูปแบบครอบครัวต่างๆ ความสามารถและไม่สามารถในการทำกิจกรรมต่างๆมีปรากฏให้เห็น
9. ควรให้เด็กได้มีโอกาสที่จะเคลื่อนไหวและเล่นเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ทั้งในที่ร่มและภายนอก สิ่งที่จัดให้เด็กควรมีทั้งที่ยกพื้นนุ่มๆและอยู่ในระดับต่ำพอสำหรับเด็กได้ปีน มีอุโมงค์ให้เด็กได้คลาน มีทางลาดและขั้นสำหรับเด็กได้ฝึกทักษะใหม่ๆ ที่เล่นภายนอกของเด็กวัยเตาะแตะควรจัดแยกออกจากเด็กที่โตกว่า และ ควรมีที่สำหรับปีนป่ายเพื่อที่เด็กจะได้เวียนไปรอบๆ เข้าไปข้างใน ออกมาข้างนอก และ เครื่องเล่นที่ดองการดูแล เช่น ชิงช้าหรือ

ไม้สั้นเตี้ย ๆ

10. ควรมีการวางแผนการศึกษาสถานนอกสถานที่ เพื่อให้เด็กได้สัมผัสสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยไปดูบริเวณรอบ ๆ สถานเลี้ยงดูเด็ก ไปสวนสาธารณะ และการเดินทางที่จัดเป็นพิเศษ

11. พื้นที่สำหรับการเปลี่ยนผ้าอ้อม เข้าห้องน้ำ การนอน และ การรับประทานอาหาร ควรจะแยกจากกัน เพื่อให้ถูกต้องตามหลักอนามัย และให้เป็นที่สงบ เป็นที่พักผ่อนได้

12. สถานที่นอนสำหรับเด็กวัยเตาะแตะ อาจจะจัดในพื้นที่ที่จัดไว้สำหรับเล่นได้ โดยที่เตียงนอนของเด็กแต่ละคนแยกกัน พี่เลี้ยงเด็กควรวางแผนการจัดเตียงของเด็กในแต่ละคน ตามความยากง่ายของการนอน สิ่งที่จะมาดึงดูดความสนใจ ความต้องการ ความสงบ หรือ ระยะเวลาในการนอน

13. เด็กควรมีเตียงและที่นอนเป็นส่วนตัว โดยมีป้ายชื่อติด มีผ้าห่มของตนเอง และ ของเล่นพิเศษที่เด็กจะมีติดตัวในช่วงเวลานอนเป็นกิจวัตรประจำวัน

ทางด้านสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

1. พี่เลี้ยงเด็กควรปรับตารางเวลาและกิจกรรม เพื่อให้สนองความต้องการของเด็กแต่ละคนในกลุ่ม รู้ถึงความต้องการของเด็ก ให้เด็กทำงานซ้ำจนกระทั่งเด็กทราบขั้นตอนและทักษะเกี่ยวข้อง พี่เลี้ยงเด็กให้เด็กได้ไปตามวิถีทางของเด็ก และ มีเวลาที่จะช่วยเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

2. พี่เลี้ยงเด็กควรจัดห้องเรียนที่มีวัสดุ อุปกรณ์ และ กิจกรรมที่ให้เด็กทุกคนได้เข้าไปทำได้ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางกายกินอาหารที่โต๊ะกับเด็กอื่น

3. พี่เลี้ยงเด็กเข้าไปเล่นกับเด็ก เป็นแบบอย่างในการเล่นอย่างมีจินตนาการ เช่น งานเลี้ยงน้ำชา พี่เลี้ยงเด็กควรส่งเสริมการเล่นของเด็กเพื่อให้เด็กสนใจเล่นกับสิ่งของหรือทำกิจกรรมได้ในเวลาที่ยาว และการเล่นที่ซับซ้อนเพิ่มขึ้น ชัยบจากสิ่งง่าย ๆ และการสำรวจสิ่งของไปเป็นการเล่นที่ยากขึ้น เช่น การเล่นสมมติ

4. พี่เลี้ยงเด็ก ควรจัดของเล่นชนิดเดียวกันให้แก่เด็กหลายชั้น เพื่อให้เด็กได้เล่นคนเดียว หรือนั่งเล่นใกล้ ๆ กับเด็กอื่น การมีของเล่นชนิดเดียวกัน 3 - 4 ชั้นดีกว่าการมีของเล่นเพียงชิ้นเดียวแต่มีหลายชนิด

5. พี่เลี้ยงเด็กควรอ่านหนังสือให้เด็กฟัง โดยมีเด็กคนเดียวนั่งดักหรือเป็นกลุ่ม 2 หรือ 3 คน พี่เลี้ยงเด็กควรร้องเพลงกับเด็ก การเล่นนิ้ว การเล่นละครเกี่ยวกับเรื่องง่าย ๆ หรือนิทานชาวบ้าน โดยให้เด็กได้ร่วมเล่นด้วย หรือ เล่านิทานโดยใช้กระดาษผ้าสาหลี หรือ กระดาษแม่เหล็ก หรือให้เด็กได้เข้ามาเล่นด้วย

6. พี่เลี้ยงเด็กควรให้เด็กได้ใช้อุปกรณ์ทางศิลปะที่เหมาะสม เช่น สีเทียนแท่งใหญ่ สีน้ำ และกระดาษแผ่นใหญ่ พี่เลี้ยงเด็กควรคาดหวังว่าเด็กจะสำรวจและใช้อุปกรณ์ศิลปะ แต่ไม่ควรคาดหวังว่าเขาจะทำงานศิลปะได้สำเร็จ ใช้สีที่ไม่เป็นอันตราย หลีกเลี่ยงการใช้อาหารสำหรับงานศิลปะ เพราะว่าเด็กจะต้องเรียนรู้ที่จะแยกแยะระหว่างอาหาร และสิ่งอื่นที่ไม่ควรรับประทาน

7. พี่เลี้ยงเด็กควรให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมสำรวจ เช่น เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นกับดินเหนียวหรือแป้งโดในแต่ละวัน

8. พี่เลี้ยงเด็กควรยอมรับว่างานประจำวันของเด็ก เช่น การกิน การเข้าห้องน้ำ และการแต่งกาย เป็นโอกาสสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ได้เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ และได้ควบคุมพฤติกรรมของเด็กเกี่ยวกับอาหารและของว่าง รวมถึงเครื่องใช้ที่ง่ายสำหรับเด็ก เช่น ชาม ช้อน และ การตีมาจากขวดไปสู่การใช้ถ้วย ควรส่งเสริมความพยายามของเด็กในการแต่งกายและสวมรองเท้า

9. พี่เลี้ยงเด็กควรยอมรับในตารางเวลาของเด็ก ในเรื่องของการกินและการนอน เด็กวัยเตาะแตะควรจัดของว่างให้บ่อยๆ และจำนวนน้อยกว่าเด็กที่โตกว่า เช่น การให้ของว่างตอนเช้า 2 ครั้ง ก่อนเวลาที่จะเป็นเวลาของว่างจริงของเด็กวัยอนุบาล จัดของเหลวให้บ่อยๆ และอาหารที่เด็กชอบก็ควรจะได้รับการยอมรับด้วย

10. พี่เลี้ยงเด็ก ควรทำงานร่วมกับผู้ปกครอง ในการกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ในการใช้ห้องส้วม เมื่อเด็กวัยเตาะแตะมีอายุที่จะเกิดความรู้สึกมั่นใจและไม่กลัวในการใช้ส้วม พี่เลี้ยงเด็กควรให้คำแนะนำเด็กในการใช้ส้วม ช่วยเมื่อเด็กต้องการ ช่วยจัดการเรื่องเสื้อผ้า และให้แรงเสริมทางบวกแก่เด็ก นำเด็กไปใช้ห้องส้วมตามความต้องการของเด็ก ให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อร่างกาย และให้รู้จักหน้าที่ของส่วนต่างๆของร่างกาย

11. พี่เลี้ยงเด็ก ควรวางแผนในการที่จะนำเด็กไปนอนให้เป็นลำดับขั้นตอน เลือกกิจกรรมที่สงบ เช่น การอ่านหนังสือนิทาน ให้เด็กนำของเล่นหรือผ้าห่มของตัวเองไปที่นอนได้ เปิดดนตรีเบาๆหรือเทปนิทานสำหรับเด็กที่ยังไม่หลับ

บุษบง ดันติวงศ์ (2536) ได้กล่าวว่า การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมในห้องเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติ เปิดโอกาสให้เด็กหัดอ่านเขียนจากภาษาที่เขาเห็นรอบตัว ในหมู่บ้านจะมีชื่อเจ้าของบ้าน บ้านเลขที่ และ ตูรับจดหมายตรงทางเข้าบ้าน มีปฏิทิน สมุดโน้ต และดินสอวางไว้ใกล้ๆที่รับโทรศัพท์ มีเครื่องเขียน กระดาษเขียนจดหมายและซองอยู่ที่โต๊ะเขียนหนังสือ มีกระดาษจรรยาการชื่อของติดอยู่บนฝาตู้หรือวางไว้ใกล้ๆ บางครั้งครูก็เปลี่ยนหมู่บ้านเป็นร้านขายของ ร้านอาหาร ที่ทำการไปรษณีย์ ปั๊มน้ำมัน โรงพยาบาล หรือคลินิกรักษาสัตว์ มุมเหล่านี้จะมีอุปกรณ์สำหรับเล่นบทบาทสมมติ และ เครื่องเขียนที่เอื้อให้เด็กใช้ภาษาเขียนขณะเล่น ในมุมหนังสือจะมีแบบฟอร์ม ใหลงชื่อยืมหนังสือกลับไปให้ผู้ปกครองอ่าน ในแบบฟอร์มนี้อาจเป็นบัตรประจำหนังสือซึ่งมีชื่อเด็กทุกคน ที่มีชื่อยืมหนังสือเล่มนั้น และ มีความคิดเห็นสั้นๆของเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยผู้ปกครองเป็นผู้บันทึกความคิดเห็นของเด็ก ครูจะนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาสนทนาซักถามในช่วงเวลาเช้า ก่อนจะเข้าสู่การเรียนการสอนในวันนั้น ในมุมอ่านและมุมเขียนซึ่งมักจะจัดอยู่บริเวณที่เชื่อเชิญให้เด็กเข้ามามากที่สุด จะมีหนังสือ กระดาษและเครื่องเขียนไว้พร้อม เพื่อเด็กจะได้หัดอ่านเขียนหนังสือได้ตามความสนใจและความถนัดของเขา รวมถึงการที่เด็กและครูช่วยกันติตข้อความที่เด็กจะได้ใช้ประโยชน์ใน

ชีวิตประจำวันและเขียนติดไว้ในห้อง การจัดโต๊ะพร้อมสมุดเขียนชื่อไว้ตรงทางเข้าห้องเรียน เพื่อให้เด็กเขียนชื่อเข้าเรียนก็เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมอีกลักษณะหนึ่ง เด็กโตที่พอจะเขียนชื่อเองได้ก็อยากจะมาลงชื่อ ส่วนเด็กที่ยังเขียนชื่อเองไม่ได้จะพยายามขีดเขียนชื่อตนเองอย่างเด็กโตบ้าง การจัดกระดานเขียนประกาศซึ่งตั้งอยู่ที่ทุกคนจะมองเห็นได้เวลาเดินเข้าออก เพื่อให้ครูหรือเด็กมาเขียนข้อความที่ต้องการบอกผู้อื่น ก็นับว่าเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นให้เด็กได้อ่านเขียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้จะเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาในหลาย ๆ สถานการณ์ เด็กจะได้ทดสอบความสามารถในการตัดสินใจของตน โดยที่เสี่ยงกับความล้มเหลวน้อยมาก เพราะเขาสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้เสมอ เด็กจะได้ทั้งประสบการณ์และทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทยไปพร้อม ๆ กัน

การจัดศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้แก่เด็ก เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยทำให้เกิดสภาพแวดล้อมทางภาษาที่ดี สมใจ บุญอูร์พิภิญโญ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา เป็นสถานที่ที่เด็ก ๆ สามารถเข้าไปใช้ด้วยความสบายใจ และมีความสุขได้ มีโอกาสใช้สถานที่นี้เป็นแหล่งประเทืองปัญญา และ เพิ่มพูนทักษะภาษา ภายในศูนย์แห่งนี้ประกอบด้วยมุมต่าง ๆ เช่น

1. มุมการฟัง เป็นมุมที่สงบ จัดให้มีอุปกรณ์เพื่อฝึกฝนทักษะการฟังอย่างเสรี เช่น เครื่องเล่นเทป หนังสือนิทาน หุ่น ตุ๊กตา หนังสืออ่านประกอบ เทป เทปบันทึก คำคล้องจอง บทกลอน เพลง เกมการฟัง เทปคำสั่งต่างๆและเทปนิทาน

2. มุมห้องสมุด เป็นมุมที่จัดสำหรับเด็ก ๆ เด็กสามารถหยิบหนังสือมานั่งอ่านหรือดูรูปภาพประกอบด้วยความสุขและสบายใจ ไม่จำเป็นต้องมีโต๊ะ-เก้าอี้มากนัก อาจปูเสื่อหรือทำพื้นให้สะอาด เพื่อเด็กจะได้นั่งหรือนอนอ่านหนังสืออย่างมีความสุข ในมุมห้องสมุดนี้ พี่เลี้ยงเด็กควรเตรียมอุปกรณ์นานาชนิด เช่น หนังสือสำหรับเด็ก วารสารสำหรับเด็ก หนังสือความรู้รอบตัว หนังสือที่เด็กช่วยกันทำ หนังสือที่พี่เลี้ยงเด็กทำหนังสือที่มีภาพเครื่องหมายรูปภาพประกอบเนื้อหาในบทเรียน สมุดภาพที่เกี่ยวกับกิจกรรมในชั้นเรียน กระดานผ้าสาหลี และรูปสำหรับติดบนกระดานผ้าสาหลี หุ่นพร้อมโรงเชิดหุ่น ปฏิทิน

3. มุมการเขียน เป็นสถานที่จัดสำหรับส่งเสริมให้เด็ก ๆ อยากรู้อยากเห็น พี่เลี้ยงเด็กควรจัดเตรียมอุปกรณ์การเขียนไว้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก ๆ เช่น

4.1 เครื่องเขียนนานาชนิด เช่น ดินสอ ปากกา ยางลบ ดินสอสี ไม้บรรทัด

4.2 กระดาษชนิดต่าง ๆ เช่น กระดาษแบบมีเส้น กระดาษแบบไม่มีเส้น กระดาษสี กระดาษวาดเขียน ซอง

4.3 อุปกรณ์สำหรับทำหนังสือ เช่น กาว ที่เย็บกระดาษ เทปกาว กรรไกร กระดาษแข็ง

4.4 สื่อสำหรับค้นคว้า เช่น แบบภาพ บัตรภาพ แบบตัวอักษร บัตรคำ ปทานุกรมรูปภาพสำหรับเด็ก

4.5 ตรายางรูปภาพ ตรายางตัวอักษร หมึกพิมพ์ ตัวอักษรแม่เหล็ก

4.6 สถานที่สำหรับแสดงผลงานและกิจกรรมการเขียน

สถานรับเลี้ยงเด็กควรเลือกจัดหาและจัดทำสื่อชิ้นเองตามสภาพของท้องถิ่น โดยเฉพาะสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ในภาคเหนือ ควรจัดอุปกรณ์ที่สนองกิจกรรมพัฒนาการทางภาษาให้มาก เพื่อแก้ปัญหาเรื่องภาษาถิ่น เด็กที่พูดภาษาถิ่นอาจมีเสียงเพี้ยนและคำพูดไม่ตรงกับภาษาหนังสือ เช่น เสื้อเป็นสาดเป็นต้น ทำให้เด็กเกิดการสับสนเมื่ออ่านและเขียนหนังสือหรือฟังพี่เลี้ยงเด็กพูด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539)

4. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

สถานรับเลี้ยงเด็กควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา เพราะภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ เด็กสามารถถามคำถามและเข้าใจคำตอบ และสามารถเล่าสิ่งที่เด็กค้นพบได้และแสดงความรู้สึกชอบไม่ชอบ ความรู้ของภาษาช่วยพัฒนากระบวนการทางความคิดที่ซับซ้อนให้กับเด็กและทำให้เด็กค้นพบวิธีการแก้ปัญหา (Murphy and Leeper, 1973) พี่เลี้ยงเด็กมีบทบาทสำคัญในการวางแผน และ สร้างแนวทางขั้นพื้นฐานเพื่อจัดกิจกรรมให้กับเด็ก โดยไม่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายหรือถูกบังคับ เพราะจะทำให้เด็กมีปฏิกิริยาต่อต้านต่อการจัดกิจกรรมของพี่เลี้ยงเด็ก มีผลทำให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้า สอดคล้องกับบทความของ Kratcoski and Katz (1998) ที่กล่าวว่า พี่เลี้ยงเด็กควรมีความสามารถในการวางแผนในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางภาษาที่หลากหลาย และ ผลลัพธ์ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในการสื่อสารทางภาษาเป็นช่วงวิกฤตตลอดเวลาที่อยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก พี่เลี้ยงเด็กต้องสนับสนุนพัฒนาการทางภาษา โดยใช้ระบบการปรับตัวเข้าหาเด็กด้วยการค้นหาสิ่งที่อยู่ในตัวเด็ก และใช้วิธีการเข้าไปพูดกับเด็ก เพื่อค้นหารูปแบบพัฒนาการทางภาษาที่ต่อเนื่อง พี่เลี้ยงเด็กควรตอบสนองพฤติกรรมของเด็ก เช่น ถ้าเด็กต้องการสื่อสาร ควรเตรียมสถานการณ์เพื่อให้เกิดการสนทนาโต้ตอบกัน และ เป็นการสนับสนุนให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก หรือระหว่างเด็กด้วยกัน

เลขา ปิยะอัจฉริยะ (2523) ได้กล่าวถึงการจัดประสบการณ์ด้านภาษาให้แก่เด็กอนุบาลว่าควรจะประกอบด้วยกัน 3 อย่าง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ที่ควรฝึกฝนหรือทดสอบ

1.1 ทางด้านการเห็น (สายตา) ได้แก่

1.1.1 ฝึกให้มองเห็นความเหมือนของสิ่งต่าง ๆ และภาพได้

1.1.2 ฝึกให้เห็นความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ และภาพได้

1.2 ทางด้านการฟัง (หู) ได้แก่

1.2.1 ฝึกให้จำแนกสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ฟังว่ามีเสียงเหมือนกันหรือต่างกันได้

- 1.2.2 ฟีกให้เข้าใจความหมายของคำได้
- 1.2.3 ฟีกให้เข้าใจความหมายของวลีและประโยคได้
- 1.2.4 ฟีกให้ทำตามคำสั่งง่าย ๆ ได้
- 1.2.5 ฟีกให้ฟังเสียงสั้น ๆ ง่าย ๆ ได้
- 1.3 ทางด้านการพูด (ภาษา) ได้แก่
 - 1.3.1 ฟีกให้ออกเสียงคำต่างๆ ให้ถูกต้อง ชัดเจน (พอสมควรและพอเหมาะกับวัย)
 - 1.3.2 ฟีกให้พูด คำ วลี และประโยค ได้อย่างเข้าใจความหมาย(พอเหมาะกับวัย)
 - 1.3.3 ฟีกให้พูด แสดงความต้องการและความรู้สึกได้(พอสมควร)
 - 1.3.4 ฟีกให้เล่าเรื่องจากประสบการณ์ หรือเล่าเรื่องจากภาพได้(พอสมควร)
- 1.4 ทางด้านการใช้มือ (ฝึกกล้ามเนื้อแขน มือ นิ้วมือ)
 - 1.4.1 ฟีกให้หยิบจับสิ่งต่างๆ ได้คล่องแคล่ว และถนัดมือ
 - 1.4.2 ฟีกให้หยิบจับดินสอเขียนได้อย่างถูกต้อง และถูกวิธี
 - 1.4.3 ฟีกให้ขีดเขียนลายเส้นต่างๆ และตัวอักษรต่างๆตามที่เขียนให้ดู
 - 1.4.4 ฟีกให้เรียนรู้รูปทรงเรขาคณิตอย่างง่าย ๆ
 - 1.4.5 ฟีกให้เขียนตามคำสั่งง่าย ๆ
 - 1.4.6 ฟีกให้ปั้นดิน ชิดเขียนในกะบะทราย ตัดกระดาษ พับกระดาษ
- 1.5 ทางด้านการเคลื่อนไหวร่างกายจากซ้ายไปขวา
 - 1.5.1 ฟีกให้ดูภาพจากซ้ายไปขวา
 - 1.5.2 ฟีกให้อ่านคำ วลี ประโยค จากซ้ายไปขวา
 - 1.5.3 ฟีกให้เขียนหรือลากเส้นจากซ้ายไปขวา
 - 1.5.4 ฟีกให้เล่นเกม ที่ต้องเคลื่อนไหวจากซ้ายไปขวา
 - 1.5.5 ฟีกให้อ่านหรือเขียนบนกระดานดำ หรือแผนภูมิจากซ้ายไปขวาเสมอ
- 1.6 ทางด้านความสนใจและความตั้งใจ
 - 1.6.1 ฟีกให้สนใจฟังคำสั่งของครู และทำตามคำสั่งนั้น
 - 1.6.2 ฟีกให้สนใจและตั้งใจฟังนิทานหรือเรื่องสั้น ๆ จากครู
 - 1.6.3 ฟีกให้สนใจฟังวิธีการเล่นเกม เช่น เกมบนบก ในน้ำ
 - 1.6.4 ฟีกให้ดูภาพที่น่าสนใจและฟังเรื่องหรือนิทานจากภาพ
2. กิจกรรมต่างๆที่ควรจัด
 - 2.1 กิจกรรมในการสอนฟัง
 - 2.1.1 ฟังเสียงต่างๆโดยไม่ให้เห็นสิ่งของ หรือวัตถุ เช่น ฟังเสียงไม้กระทบไม้ เสียงโลหะกระทบกัน เสียงมือเคาะโต๊ะ ดินสอเคาะโต๊ะ ฯลฯ

2.1.2 ให้ฟังเสียงสัตว์ร้อง (ครูทำเสียงสัตว์หรือกระซิบบอกให้เด็กคนหนึ่งคนใดทำเสียงสัตว์) แล้วให้เด็กทายว่าเสียงอะไร เช่น เสียงเปิด ไม้ แมว หมา ฯลฯ

2.1.3 ให้ฟังคำสั่ง และ ทำตามคำสั่ง อาจเป็นคำสั่งให้ทำเป็นรายบุคคลหรือ ทั้งห้องเรียน เช่น ยืนขึ้น นั่งลง ชูมือขึ้นเหนือศีรษะ ปรบมือ 2 ครั้ง 3 ครั้ง หรือไปหยิบชอล์ก มาให้ครู 1 แท่ง แล้วไปขีดหน้าต่าง 1 บาน

2.1.4 ให้ฟังนิทาน แล้วให้เล่าตาม

2.1.5 ให้ฟังเพลงที่มีจังหวะและทำนองง่ายๆ แล้วให้ร้อง หรือ ทำท่าทางประกอบ

2.1.6 ให้ฟังคำคล้องจองง่ายๆ เช่น “จันทร์เอ๋ยจันทร์เจ้า...” หรือ ให้ฟังและ ทายปริศนาอะไรเอ๋ย เช่น “อะไรเอ๋ยสี่ตีนเดินมาหลังคามุงกระเบื้อง”

2.1.7 ให้ฟังเรื่องแสดงจากหุ่นกระบอก แล้วทบทวนตามเรื่อง

2.2 กิจกรรมในการสอนพูด

2.2.1 ให้เด็กเล่าเรื่องจากประสบการณ์ หรือ เล่าเกี่ยวกับสิ่งของ ของเล่น ที่นำมาให้เพื่อนดู อาจให้มีเวลาเข้า ประมาณ 5 - 10 นาที ก่อนสอนบทเรียน

2.2.2 ครูเล่าเรื่องหรือนิทานให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กลองเล่าตามบ้าง

2.2.3 ให้เด็กพูด คำ วลี ประโยคตามครูให้ถูกต้อง หรืออาจให้พูดประโยคที่มีพยัญชนะเดียวกันหมดก็ได้ จะเพิ่มความสนุกและขบขันให้แก่เด็ก

2.2.4 ให้เด็กพูดคำคล้องจอง เช่น ที่หนึ่งกินน้ำผึ้ง ที่สองกินข้าวพอง ที่สามกินข้าวหลาม ฯลฯ หรือ ให้ท่องคำกลอนในบทดอกสร้อย หรือ ให้เด็กช่วยกันแต่งเอง เช่น “ฉันชื่อแดง ฉันชอบกินแดง”

2.2.5 ให้เด็กตอบคำถามง่ายๆ เช่น (ถาม) นักเรียนสบายดีหรือ? (ตอบ) สบายดีค่ะ สบายดีครับ (ถาม) นักเรียนมีมือกี่มือ? (ตอบ) สองมือ ฯลฯ

2.2.6 ให้เด็กทายปริศนาอะไรเอ๋ย? เช่น อะไรเอ๋ยมีตารอบตัว (สับประรด) อะไรเอ๋ยสี่ตีนเดินมามิงววง มีงา ตาเล็กนิดเดียว (ช้าง)

2.2.7 ให้เด็กเล่าเรื่องตามรูปภาพที่ครูหรือนักเรียนนำมา หรือเล่าจากภาพที่ตนวาด หรือจากรูปปั้นดินเหนียว หรือดินน้ำมันที่เด็กปั้นเอง

2.3 กิจกรรมในการสอนอ่าน

2.3.1 ให้เด็กดูภาพที่มีคำประกอบ และถามว่าเป็นภาพอะไร แล้วให้อ่านคำใต้ภาพ

2.3.2 ให้อ่านบัตรคำแล้วนำไปเทียบกับภาพ

2.3.3 ให้อ่านจากแผนภูมิประสบการณ์ (ควรศึกษาการทำแผนภูมิประสบการณ์)

- 2.3.4 ให้ดูภาพ แล้วถามเรื่องราวสั้นๆ จากภาพ ครูเขียนเป็นประโยค (หนึ่งประโยคหรือสองประโยค) ลงบนกระดานคำให้เด็กอ่าน เช่น (ดูภาพ) ลูกแมวสามตัว
 มั่นร้องเหมียว เหมียว
- 2.3.5 ให้เล่นต่อคำให้เป็นประโยค เช่น จันกินข้าว
- 2.3.6 ให้เล่นผสมคำจากพยัญชนะ และบัตรสระ เช่น แมว
- 2.3.7 ให้เล่นเกมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น เกมบัตรไซโย เกมตกปลา เกมจำ
 คำ เกมกล่องมหาสมบัติ
- 2.3.8 ให้ฝึกทายพยัญชนะ สระ และ คำจากบัตรโดยจัดให้มีการแข่งขันกัน
- 2.4 กิจกรรมในการสอนเขียน
- 2.4.1 ให้นักเรียนนั่ง และจับดินสอเขียนให้ถูกต้องตามวิธี อาจฝึกโดยทำ
 ทำทางเขียนเล่นๆ ไม่ต้องเขียนลงสมุด
- 2.4.2 ให้นักเรียน (ใช้นิ้วชี้) เขียนบนอากาศเป็นรูปเส้นต่างๆ หรือ
 พยัญชนะ ตามที่ครูเขียนให้ดูบนกระดานดำ
- 2.4.3 ให้นักเรียนเล่นก่อทรายเป็นรูปต่างๆ หรือ ขีดเขียนรูปต่างๆ
 พยัญชนะต่างๆบนกระเบทราย หรือลานทราย
- 2.4.4 ให้เขียนเส้นต่างๆ เพื่อฝึกกล้ามมือ เช่น เส้นหยักขึ้นหยักลง เส้นวง
 ต่อเนื่องกัน เส้นเฉียงลง เส้นโค้ง ฯลฯ
- 2.4.5 ให้เขียนหรือวาดตามขอบตัวอักษร หรือภาพสัตว์ ภาพผลไม้
- 2.4.6 ให้วาดภาพเส้นง่ายๆ เป็นรูปสัตว์ ผลไม้
- 2.4.7 ให้เขียนต่อเติมภาพที่ยังไม่สมบูรณ์
- 2.4.8 ให้ระบายสีลงในภาพที่ครูแจกให้
- 2.4.9 ให้เขียนต่อเติมพยัญชนะหรือคำที่ขาดหายไป (เมื่อเทียบกับ
 พยัญชนะหรือคำที่ถูกต้องแล้ว)
- 2.4.10 ให้เขียนชื่อของนักเรียนเองตามบัตรชื่อที่ครูเขียนไว้บนโต๊ะของ
 นักเรียน
- 2.4.11 ให้เขียนพยัญชนะ หรือ คำตามรอยประบนแผ่นกระดาษที่ครู
 โรเนียวแจก
- 2.4.12 ให้เขียนคำจากภาพที่เห็น หรือ จากบัตรคำที่ครูชูให้ดู (จนเด็ก
 เขียนเสร็จ หรือให้ดูเพียงแว็บเดียว)
- 2.4.13 ให้เขียนพยัญชนะ หรือตามที่ครูเขียนให้ดู
- 2.4.14 ให้เล่นเกมเกี่ยวกับการเขียน เช่น แข่งขันเขียนคำให้ถูกต้อง ฯลฯ

3. พฤติกรรมที่วัดได้จากการฝึกทักษะ ได้แก่

3.1 พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกทักษะการฟัง การพูด ที่เกี่ยวกับการแสดงออกของตัวเด็ก (Self Concept)

- 3.1.1 แนะนำตนเอง แนะนำชื่อ ชั้น โรงเรียนได้
- 3.1.2 บอกบ้านที่อยู่ของตนเอง บ้านเลขที่ ตำบล ถนน จังหวัดได้
- 3.1.3 เรียกชื่อสิ่งของใกล้ตัวเป็นเช่น ห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำได้
- 3.1.4 ฟัง ทำ และปฏิบัติตามคำบอกของเพื่อน ครู ได้
- 3.1.5 ใช้คำพูดกับเพื่อน ครูได้เกี่ยวกับสวัสดี ขอโทษ ชอบใจ ครับ ฉันทาลา
- 3.1.6 เล่าเรื่องจากภาพได้
- 3.1.7 เล่าเรื่องจากประสบการณ์ตนเองง่ายๆได้
- 3.1.8 เล่านิทานสั้นๆได้
- 3.1.9 ร้องเพลงง่ายๆได้
- 3.1.10 แบ่งหมู่พูด สนทนากับเพื่อนได้
- 3.1.11 วิจารณ์เรื่องราวที่เพื่อนเล่าได้
- 3.1.12 เชิดหุ่นเล่นได้

3.2 พฤติกรรมที่วัดได้จากการฝึกทักษะการอ่าน ในระยะเริ่มแรกมุ่งฝึกเตรียมประสบการณ์ในการอ่าน (Reading Readiness Program)

- 3.2.1 เด็กสนใจอ่านจากการดูหนังสือภาพ
- 3.2.2 เด็กชอบฟังและเล่าเรื่องจากภาพได้
- 3.2.3 เด็กจำชื่อสิ่งของง่ายๆ สัมพันธ์กับภาพได้
- 3.2.4 เล่นเกมในแบบฝึกหัด วาดภาพฝึกการกวาดสายตาได้คล่อง
- 3.2.5 เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวหนังสือถูก
- 3.2.6 อ่านบัตรภาพประกอบคำได้ อ่านบัตรคำง่ายๆเกี่ยวกับสิ่งของและสัตว์ได้
- 3.2.7 เล่นเกมตามคำสั่ง แสดงท่าทางตามภาพได้
- 3.2.8 อ่านตัวอักษร ผสมเป็นคำได้
- 3.2.9 อ่านประโยคง่ายๆได้
- 3.2.10 อ่านแผนภูมิง่ายๆได้
- 3.2.11 เข้าใจความหมายของคำ ประโยคที่อ่าน
- 3.2.12 ผสมคำง่ายๆ และอ่านได้
- 3.2.13 อ่านคำบรรยายใต้ภาพง่ายๆได้ เช่น ในวิชาศิลปะ

3.3 พฤติกรรมที่วัดได้จากการฝึกทักษะการเขียน ในระยะเริ่มแรกมุ่งฝึก

ประสบการณ์ในการเขียน (Pre - Writing Program)

- 3.3.1 เด็กจับดินสอถูกต้อง นั่งถูกต้อง วางท่าทางถูกต้อง
- 3.3.2 เคลื่อนไหวนิ้วมือ กล้ามเนื้อและประสาทตาสัมพันธ์กัน ลากเส้นได้ง่ายและคล่องแคล่ว ลากเส้นพื้นฐานของตัวพยัญชนะไทยและสระได้
- 3.3.3 บังคับนิ้วมือ ระบายสีภาพได้ในรูปแบบที่กำหนด
- 3.3.4 เขียนตัวหนังสือได้ทั้งพยัญชนะ และสระ
- 3.3.5 คัดลอกคำลงสมุดได้
- 3.3.6 เขียนคัดลอกประโยค หรือข้อความสั้น ๆ ลงสมุด

สมใจ บุญอุรพิภิญโญ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาภาษามือองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. การจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการพูด เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม ให้เด็กได้มีมารยาทในการฟังและการพูด มีสมาธิในการฟัง จับใจความสำคัญจากเรื่องที่ฟังได้ สามารถถ่ายทอดความคิด เพื่อพูดสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ กล่าวพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รู้จักรอโอกาสที่จะพูด และ ใช้คำพูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

2. การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการอ่าน เริ่มจากการฝึกอ่านออกเสียงจากภาพ ตัวอักษรต่างๆ เช่น พยัญชนะ สระ ตัวสะกด วรรณยุกต์ ให้ถูกต้อง อ่านคำ ประโยค เด็กจะมีพัฒนาการอ่านเพิ่มขึ้นตามลำดับ เมื่อได้รับการส่งเสริมช่วยเหลือจากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ พ่อแม่ ครู เพื่อนๆ และ ผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนอาสาสมัครที่จะช่วยให้เด็ก ๆ มีพัฒนาการการอ่านที่ถูกต้องเหมาะสม

3. การจัดมุมหนังสือเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา พี่เลี้ยงเด็กสามารถใช้ส่วนที่ว่างของห้องพัฒนาการ หรือ ห้องสมุดจัดเป็นมุมหนังสือ จัดสถานที่เพื่อให้เด็กเข้ามาใช้บริการด้วยความสบายใจ โดยจัดให้มีหนังสือหลายๆประเภทที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก เช่น หนังสือที่มีเพียงรูปภาพ หนังสือภาพขนาดใหญ่ (Big Book) หนังสือนานาชาติที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของเด็ก เช่น หนังสืออะไรเอ่ย นิทาน บัตรภาพ บัตรคำ เกมต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษา

4. การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และ การมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับหนังสือ พี่เลี้ยงเด็กเลือกหนังสือที่มีลักษณะน่าสนใจเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก นำมาแนะนำให้เด็กรู้จัก เริ่มจากหน้าปก ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ภาพประกอบเนื้อเรื่อง พี่เลี้ยงเด็กอาจจะเล่า หรือ อ่านให้ฟังก่อน ต่อจากนั้นจึงให้เด็กเล่าด้วยตนเอง ยามว่างเด็ก ๆ ใช้เวลาทำความรู้จัก สร้างความคุ้นเคยกับหนังสือ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อหนังสือ และ มีนิสัยรักการอ่าน

5. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนอกเวลา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กมีบทบาทสำคัญ ที่จะช่วยแนะนำส่งเสริมให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้วยการฝึกทักษะการอ่าน ควรจัดเวลาในแต่ละวัน ให้เด็กมีโอกาสเลือกหนังสืออ่านที่เด็กสนใจ เหมาะกับวัย และ ความสามารถและนำมาเล่าให้พี่เลี้ยงเด็กหรือเพื่อน ฟัง

6. การส่งเสริมทักษะการเขียน การฝึกทักษะการเขียนให้กับเด็กปฐมวัยนั้น พี่เลี้ยงเด็ก ควรฝึกพื้นฐานเบื้องต้นเริ่มจากความพร้อมทางกล้ามเนื้อ มือ สายตา การฝึกลีลามือ การจับวาง อุปกรณ์การเขียนให้ถูกต้อง การเขียนตัวอักษร คำ ประโยค โดยให้เด็กฝึกวาดภาพประกอบสิ่งที่เขียน การจัดทำสมุดภาพที่เป็นฝีมือการวาดของเด็ก

7. การจัดสภาพแวดล้อม เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทั้งที่บ้านและสถานรับเลี้ยงเด็ก ควรจัดบรรยากาศที่จะเชิญชวน ได้รับความสนใจให้เด็ก ๆ เกิดการเรียนรู้ สถานรับเลี้ยงเด็กควร จัดศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ดำเนินการจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ ความรู้ข่าวสารให้ผู้ปกครองได้เข้าใจและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดขึ้น มีการวัดและ ประเมินผลการจัดประสบการณ์

Hutinger (1983) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้แก่เด็ก ดังนี้

1. อ่านหนังสือให้เด็กฟังทุกวัน โดยพี่เลี้ยงเด็กต้องเลือกสรรเรื่องที่ดี เหมาะกับวัย ของเด็ก

2. ให้เด็กวาดรูปภาพ โดยพี่เลี้ยงเด็กเขียนบรรยายภาพตามที่เด็กบอก

3. ให้เด็กทำหนังสือภาพที่เกี่ยวกับเรื่อง ครอบครัวของเด็ก ห้องเรียน กิจกรรม และ สิ่งอื่น ๆ ที่เด็กสนใจ โดยพี่เลี้ยงเด็กนำรูปภาพของเด็กแต่ละคนมาเย็บเป็นเล่มรวมกัน และพูดคุยเกี่ยวกับหนังสือที่เด็กทำร่วมกัน

4. จัดการศึกษาออกสถานที่ โดยนำเด็กไปยังสถานที่ต่างๆ เช่น ร้านเบเกอรี่ ร้านซ่อมรองเท้า สวนสัตว์ ฟาร์ม สนามบิน ฯลฯ อาจเดินทางโดยใช้ทางรถไฟหรือรถประจำทาง ก็ได้ เมื่อกลับมาให้เด็กวาดภาพเกี่ยวกับการเดินทาง บอกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่พบเห็น หรือ อาจเขียนขึ้นมาใหม่โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง

5. เด็กโดยทั่วไปไม่ค่อยคำนึงถึงว่าสิ่งของต่างๆได้มาอย่างไร ดังนั้นพี่เลี้ยงเด็กควร จัดเตรียมสิ่งต่างๆเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเห็นตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นถึงขั้นสุดท้าย เช่น พาเด็กไปเยี่ยมชม ฟาร์มวัว และได้น้ำนมกลับมา ฯลฯ

6. เยี่ยมชมกิจการของชุมชน เช่น งานแสดงศิลปะ สถานที่ใช้รถเก่า-รถใหม่ งานแสดงอุปกรณ์ทำฟาร์ม

7. จัดเตรียมวัตถุดิบ เช่น กระดาษ สี สีเทียน ดินเหนียว ก้อน ฯลฯ ให้มากๆ เพื่อให้เด็กได้ใช้เวลาทำงานกับสิ่งเหล่านี้

8. กระตุ้นให้เด็กพูดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะอะไรก็ตามที่เด็กทำอยู่ และ ไม่ควรถามเด็กว่า “ทำอะไรอยู่นะ”

9. ใช้แถบบันทึกเสียงเพื่อการสื่อสาร โดยให้เด็กบันทึกเสียงและฟังเสียงที่ตนเองพูด หรือใช้บันทึกเสียงการร้องเพลงกลุ่มของเด็ก

10. ให้เด็กทำกิจกรรมดนตรีด้วยตนเอง โดยการร้องเพลงของเด็กเอง เพื่อเป็นการฝึกการใช้ภาษา

จากความเชื่อ แนวคิด ทฤษฎี และ หลักการสอนภาษาที่นักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายไว้ สรุปเป็นหลักการสำคัญของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กวัย 2 - 3 ปี ดังนี้

1. การเป็นแบบอย่าง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กนั้น พี่เลี้ยงเด็กควรทำตัวให้เป็นแบบอย่างโดยการเน้นคำพูด พูดซ้ำ ออกเสียงภาษาไทยกลางชัดเจน และพูดด้วยเสียงที่นุ่มนวล ไม่ควรตำหนิเด็กหรือชี้ความบกพร่องของเด็กควรพูดคำที่ถูกต้องให้เด็กฟัง และ พูดกับเด็กโดยใช้ประโยคที่สมบูรณ์

2. การสื่อสารที่มีความหมาย การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กนั้น พี่เลี้ยงเด็กควรให้เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร โดยการใช้ภาษาถิ่นเหนือในการถามคำถาม ในการอธิบาย เมื่อเด็กไม่เข้าใจภาษาไทยกลาง และ เรียกชื่อเด็ก เมื่อต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก สบตากับเด็กบ่อยๆ และ แสดงออกด้วยสีหน้าเมื่อมองหน้าเด็ก

3. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กนั้น พี่เลี้ยงเด็กควรเตรียมเรื่อง รูปภาพ และประสบการณ์ที่น่าสนใจ มาใช้ในการเล่านิทาน การร้องเพลง และการฟังเทปเพื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเด็กอื่นๆ ภาพ และ สัญลักษณ์ในหนังสือนิทาน จะเป็นการเพิ่มคำศัพท์ให้กับเด็ก

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กนั้น พี่เลี้ยงเด็กควรกระตุ้นด้วยสื่อของจริง ชี้แจงให้เด็กพูดภาษาไทยกลาง และ พูดทบทวนคำพูดของเด็ก โดยการถามคำถาม และ พูดซ้ำข้อความที่เด็กตอบ ใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจ ถ้าพี่เลี้ยงเด็กพูดภาษาไทยกลาง แล้วเด็กไม่เข้าใจ พูดใหม่เป็นภาษาถิ่นเหนือที่เด็กเข้าใจ มีความอดทนที่จะตอบคำถาม ภาษาที่ใช้เป็นภาษาที่ง่าย ประโยคสั้นๆ ไม่ซับซ้อน เป็นภาษาที่เด็กเข้าใจได้ง่าย ขยายคำพูดภาษาไทยกลางหรือขยายคำพูดภาษาถิ่นเหนือที่พี่เลี้ยงเด็กใช้พูดเพิ่มความเข้าใจให้แก่เด็ก

5. การสร้างความเชื่อมั่น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กนั้น พี่เลี้ยงเด็กควรสนับสนุนให้เด็กพูดกับเด็กและผู้ใหญ่คนอื่นๆ โดยให้เด็กได้พูดคุยในหลายๆสถานการณ์ และ พาเด็กไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อให้เด็กใช้ภาษาที่เด็กถนัดไม่ว่าจะเป็นภาษาไทยกลาง หรือ ภาษาถิ่นเหนือในวิถีทางที่แตกต่างกัน เช่น ในการถามคำถาม การบอกความรู้สึก และ การอธิบายสิ่งต่างๆ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถานรับเลี้ยงเด็ก

พจนารถ รุจิรัตน์ (2522) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับการจัดสวัสดิการเด็ก ในสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 68 แห่ง ในเขตต่างจังหวัด มีจำนวน 31 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า พี่เลี้ยงเด็กมีอายุโดยเฉลี่ย 20-24 ปี จบการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ เป็นพี่เลี้ยงเด็กเป็นระยะเวลามากกว่า 1ปี - 2 ปี มูลเหตุจูงใจให้ปฏิบัติหน้าที่พี่เลี้ยงเด็ก เนื่องจากความรักเด็กและความต้องการทำงาน และ เหตุผลที่มีความพอใจในหน้าที่พี่เลี้ยงเด็ก เนื่องจากความเข้าใจของเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีต่อพี่เลี้ยงเด็ก และ การปฏิบัติหน้าที่ของพี่เลี้ยงเด็ก พี่เลี้ยงเด็กมาปฏิบัติงานก่อนเวลาโดยเฉลี่ยประมาณ 30 นาทีและจัดกิจกรรมให้กับเด็ก 4 ช่วง คือ กิจกรรมช่วงเช้า ช่วงรับประทานอาหารกลางวัน ช่วงทำความสะอาดร่างกายเด็ก และ นอนพักผ่อนกลางวัน และ กิจกรรมช่วงบ่าย

สุนีย์ เอกพิพัฒน์ (2526) ศึกษาการจัดบริการสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของเอกชนในกรุงเทพมหานคร ที่จัดบริการสำหรับเด็กอายุ 2-6 ปี รวมทั้งสิ้น 365 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า บริการด้านการศึกษาในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันสอนให้เด็กได้เรียนรู้ เพื่อการพัฒนาที่ถูกต้องเหมาะสมตามวัยทุกด้าน มิใช่การจัดกิจกรรมสอนหนังสือแก่เด็กก่อนวัยเรียน สำหรับกิจกรรมที่จัดให้บริการนั้น สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันร้อยละ 32.79 ใช้วิธีการจัดทำอุปกรณ์การเล่นจากวัสดุง่าย ๆ เพื่อช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และ ร้อยละ 58.20 ใช้อุปกรณ์เครื่องเล่น ในการสอนให้เด็กเรียนรู้ สำหรับกิจกรรมที่เน้นการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่มีสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันร้อยละ 43.44 จัดให้เด็กได้เข้าแถวและวิ่งเล่นออกกำลังกายกลางแจ้งตามโอกาส ส่วนความสำคัญของการจัดบริการมีสถานรับเลี้ยงเด็กถึงร้อยละ 78.69 เห็นว่าการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เป็นบริการสำคัญ สำหรับเด็กที่บิดามารดา หรือ ผู้ปกครองต้องออกทำงานนอกบ้าน และ กิจกรรมที่จัดขึ้นในการบริการด้านสวัสดิการนั้น มีสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันร้อยละ 64.75 จัดเป็นบริการให้คำแนะนำปรึกษาและเพื่อการพัฒนาเจ้าหน้าที่ มีสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันร้อยละ 72.13 ได้ให้การสนับสนุนเจ้าหน้าที่โดยการส่งไปเข้ารับการอบรมร่วมกับกรมประชาสงเคราะห์

พิจิตรา ลาวณย์ศิริ (2533) ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กอายุแรกเกิดถึง 3 ปีในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เพื่อเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนอนุบาล ลักษณะการจัดกิจกรรมและการเลี้ยงดู ไม่มีหลักเกณฑ์ที่เด่นชัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก ครู หรือ พี่เลี้ยงเด็กในแต่ละแห่ง การจัดกิจกรรมและการเลี้ยงดูเด็กนั้น เด็กส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่จากครูหรือพี่เลี้ยงเด็ก เมื่อมีเด็กเจ็บป่วยจะมีการแจ้งผู้ปกครองทราบ หากเจ็บป่วยร้ายแรงหรือเกิดอุบัติเหตุ จะมีการนำส่ง

โรงพยาบาลหรือคลินิกใกล้สถานรับเลี้ยงเด็กมากที่สุด สำหรับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและสถานรับเลี้ยงเด็กนั้น ส่วนใหญ่จะไม่มีการประชุมผู้ปกครอง แต่จะแจ้งปัญหาของเด็กและข่าวสารจากสถานรับเลี้ยงเด็กให้ผู้ปกครองทราบ เวลาที่ผู้ปกครองมาส่งหรือรับเด็กกลับบ้าน

พัฒนาการทางภาษา

จินตนา สุทธิจินดา (2522) ศึกษาพัฒนาการด้านชนิดและสัดส่วนของคำของเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3 - 6 ขวบ จำนวน 120 คน ในจังหวัดนนทบุรีและนครปฐม โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับเด็กและบิดามารดา แบบทดสอบพัฒนาการทางภาษาชนิดรูปภาพเป็นสิ่งที่เร้ากระตุ้นให้เด็กพูดใน 5 นาทีต่อภาพ แล้วบันทึกเทปนำมาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านสภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพของบิดามารดา ถิ่นที่อยู่อาศัย ขนาดของครอบครัว อายุ และ เพศ มีพัฒนาการทางภาษาด้านชนิดและสัดส่วนของคำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิญา กังสนารักษ์ (2530) ได้ศึกษาพัฒนาการทางภาษา ด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคในการสื่อสารของเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3-6 ปี ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์กรมประชาสงเคราะห์ 4 แห่ง ในจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี และ กรุงเทพมหานคร และ ในครอบครัวปกติที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดปทุมธานี จำนวนทั้งสิ้น 160 คน พบว่า

1. เด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในครอบครัวปกติ มีพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนและถ้อยคำและการใช้ประโยคสูงกว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุมากกว่า มีพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคสูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เด็กหญิงมีพัฒนาการทางภาษา ด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคไม่แตกต่างจากเด็กชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. พัฒนาการทางภาษา ด้านจำนวนถ้อยคำ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการทางภาษาด้านการใช้ประโยค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิรันดร์ รอดเอี่ยม (2531) ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษาพูดของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา และ หาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางภาษาพูด ด้านจำนวนคำกับความซับซ้อนของประโยค ตัวแปรที่ทำการศึกษา ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ภาษาถิ่น เพศ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลำดับการเกิด และการให้ความสำคัญแก่ภาษาของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 4 และ 6 จากโรงเรียนชุมชนบ้านแซร์อ้อ (ภาษากลาง) โรงเรียนชองกุ่มวิทยา (ภาษาโคราช) และโรงเรียนบ้านเขาพรหมสุวรรณ (ภาษาอีสาน) จำนวนทั้งหมด 180 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กนักเรียนที่มีระดับชั้นสูงขึ้นไปมีพัฒนาการทางภาษาพูดด้านจำนวนคำ และ ความซับซ้อนของประโยคสูงกว่า เด็กนักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นต่ำกว่า

โดยทั่วไปเด็กนักเรียนที่พูดภาษาถิ่นต่างกัน มีพัฒนาการทางภาษาพูด ด้านจำนวนคำต่างกัน เด็กนักเรียนที่พูดภาษาถิ่นต่างกัน มีพัฒนาการทางภาษาพูดด้านความซับซ้อนของประโยคต่างกัน เฉพาะกลุ่มเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แต่ไม่พบความแตกต่างทางด้านเพศ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลำดับการเกิด และ การให้ความสำคัญแก่ภาษาของผู้ปกครอง ส่วนการให้ความสำคัญแก่ภาษากลางของผู้ปกครองนั้น ไม่พบความแตกต่างของพัฒนาการทางภาษาพูดในกลุ่มเด็กที่พูดภาษาอีสานโคราช และภาษากลาง

ทิพากร วงศ์ปลั่ง (2538) ศึกษาวิธีการส่งเสริมการพูดภาษาไทยกลางของครูให้แก่เด็กพูดภาษาถิ่นเขมรชั้นอนุบาลปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านวิธีการส่งเสริมภาษาไทยกลาง พบว่า ครูทั้ง 4 โรงเรียนเน้นการส่งเสริมให้เด็กที่พูดภาษาถิ่นเขมรสูงใช้แต่ภาษาไทยกลางเป็นสำคัญ แต่จะยินยอมให้เด็กใช้ภาษาถิ่นซึ่งเป็นภาษาแม่ของตนเมื่อเด็กมีปัญหาการสื่อสาร ครูส่วนใหญ่มักจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น โดยครูเป็นผู้เริ่มกิจกรรมต่างๆ วิธีการสอนของครูโดยทั่วไป คือ การบูรณาการส่งเสริมการพูดภาษาไทยกลางในกิจกรรมการเรียนการสอนประจำวันในชั้นเรียน และการจัดฝึกทักษะภาษาไทยกลางบางด้าน การตอบสนองของครูต่อเด็ก แปรตามพฤติกรรมการพูดของเด็ก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์การใช้ภาษาไทยในชั้นเรียน และความสัมพันธ์ที่ห่างเหินระหว่างครูกับเด็กที่พูดภาษาถิ่นเขมร ซึ่งมีความจำกัดในการใช้ภาษาไทยกลาง

2. ด้านปัญหาการส่งเสริมภาษาไทยกลาง พบว่า ปัญหาของครู ได้แก่ การส่งเสริมปัญหาไทยกลางของครู ไม่ครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้านของเนื้อหาภาษาไทย กล่าวคือ เน้นเฉพาะคำศัพท์ กิจกรรมและสื่อ ไม่สัมพันธ์กับพื้นฐานของเด็ก และ มีการสอนที่เน้นการท่องจำคำและข้อความที่กำหนดให้ ปัญหาการเรียนรู้อันของเด็ก ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากภาษาโดยตรง คือ การที่เด็กไม่สามารถสื่อสารความต้องการและความรู้สึกของตนได้ และ การที่เด็กไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียน ปัญหาที่เป็นผลจากปัญหาภาษาของเด็ก คือ การที่เด็กไม่ไว้วางใจครูของตน การที่เด็กขาดความมั่นใจในตนเอง และความภาคภูมิใจในภาษาแม่ของตน

ทักษิณา สมประสงค์ (2538) ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดจากอุปสรรคทางภาษาระหว่างครูกับนักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงชั้นเด็กเล็ก ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า

1. ปัญหาการเรียนการสอนของครู คือ ครูไม่ได้เตรียมการสอนหรือเตรียมการสอนรวม ไม่แยกเตรียมเฉพาะกลุ่ม ครูขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ครูไม่สามารถบริหารชั้นเรียนให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้อย่างดี และครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้หรือพัฒนาการตามที่ต้องการไม่ได้

2. วิธีแก้ปัญหาคือ ครูเตรียมการสอนรวมและไม่แยกเตรียมการสอนสำหรับเด็กกะเหรี่ยง ครูพูดภาษาไทยประกอบท่าทาง ครูให้นักเรียนที่พูดได้ทั้งภาษาไทยและภาษากะเหรี่ยง

เป็นล้ามให้ครูเปลี่ยนกิจกรรม ครูใช้สื่อช่วยในการสื่อสาร ครูเลือกสนใจเฉพาะนักเรียนที่ให้ความร่วมมือ และพยายามชมและพูดกระตุ้นเด็กให้ร่วมกิจกรรม ครูจับมือเด็กให้ทำตามที่ครูต้องการ ครูปล่อยให้เด็กค่อย ๆ ปรับตัวไปตามธรรมชาติ และครูส่งเสียงดูและตีเด็ก

3. ปัญหาการเรียนรู้อันหนึ่งของนักเรียน คือ เด็กไม่เกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการ รู้สึกว่าตนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียน และ สื่อสารกับครูไม่เข้าใจ ทำให้ไม่สามารถแสดงความรู้สึกและความต้องการของตนให้ครูเข้าใจได้

4. วิธีแก้ปัญหานักเรียน ซึ่งมีวิธีในทางบวก คือ พยายามเป็นส่วนหนึ่งของห้องด้วยการหาวิธีการเรียนรู้อื่นมาช่วย ได้แก่ การพยายามพูดภาษาไทยตามครู พยายามพูดภาษาไทยตามเพื่อนเมื่อเพื่อนพูดภาษาไทยตามครู การให้เพื่อนที่พูดได้ทั้งภาษาไทย และ ภาษากะเหรี่ยงสอนให้พูดตาม การใช้ภาษากะเหรี่ยงประกอบท่าทางกับครู การจ้องดูครู แล้วปฏิบัติตามโดยไม่พูดใดๆ และการพยายามพูดตามพีชั้นประถมศึกษา ส่วนวิธีในทางลบ คือ นักเรียนหันไปมีพฤติกรรมอื่น ได้แก่ การนั่งนิ่งเงียบ การพูดคุยกับเพื่อนโดยใช้ภาษากะเหรี่ยง การแยกตัวอยู่ตามลำพัง และ การนอนลงโดยไม่สนใจกิจกรรมที่ดำเนินอยู่

Bobys (1995) ศึกษาการเรียนอ่านเขียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอนุบาล วัดฤประสงค์ คือ เพื่อจดบันทึก และ อธิบายถึงพัฒนาการการเรียนอ่านเขียนที่เกิดขึ้นของเด็กอนุบาล เมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่จัดให้ ผู้วิจัยได้จดบันทึกพฤติกรรมการเรียนอ่านเขียนของเด็กไว้ทุกสัปดาห์ตลอดระยะเวลา 7 เดือน และ ทำบทสัมภาษณ์เรื่องการเขียนและการอ่านในเดือนกันยายน ค.ศ. 1993 ถึง เดือนมีนาคม ค.ศ. 1994 มีการประเมินความรู้ด้านการเขียนและการอ่านทั่วไปของนักเรียน ความรู้ด้านวิธีการอ่านและวิธีการเขียน ความเข้าใจเรื่องตัวพิมพ์ มีการรวบรวมตัวอย่างต่างๆ เกี่ยวกับภาษาทุกสัปดาห์ มีการวิเคราะห์ความยาวของประโยค และ ความลึกซึ้งของความคิดแต่ละเดือน มีการรวบรวมตัวอย่างการเขียนต่างๆ และ วิเคราะห์การใช้รูปภาพ การขีดเขียนในแถวของตัวอักษร ตัวสะกดที่กำหนดให้ ไม่ว่าจะเป็นตัวสะกดที่เขียนขึ้นมาใหม่และตัวสะกดที่มีอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์ประโยคกับเรื่องที่อ่าน ผลการวิจัย พบว่า คำอธิบายความรู้สึกของเด็กแสดงออกมาโดยใช้ 4 มาตรการในการวัด ได้แก่ พัฒนาภาษาปากเปล่า ความรู้เรื่องตัวพิมพ์ ความรู้เรื่องเสียงในภาษาพูดและพัฒนาการทางการเขียน ข้อมูลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าไม่เพียงแต่สภาพแวดล้อมที่จัดให้ จะทำให้การรับรู้ของเด็กในฐานะที่เป็นผู้อ่านและผู้เขียนดีขึ้นแล้ว ความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับการอ่าน การเขียน และ การคิด อันเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นร่วมกันก็เติบโตขึ้นตามไปด้วย ขณะที่เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอ่านเขียน เด็กทุกคนในโรงเรียนอนุบาลแห่งนี้ แม้ว่าจะมีความสามารถในการพัฒนาแตกต่างกัน แต่เด็กทุกคนก็มีความก้าวหน้าในการเรียนอ่านเขียน

การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

กนกพร พันธุ์เถระ (2537) ศึกษาผลการจัดสภาพแวดล้อมในศูนย์การเล่นสมมติที่ส่งเสริมความสนใจในการอ่านและเขียนของเด็กวัยอนุบาล จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน โดยกลุ่มทดลองเล่นอยู่ในศูนย์เล่นสมมติ ที่มีการจัดสภาพแวดล้อมโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่เรียน และ วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษามีพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและเขียน ส่วนกลุ่มควบคุมเล่นในศูนย์เล่นสมมติที่มีการจัดสภาพแวดล้อมตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในทุกพฤติกรรม
2. นักเรียนกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมความสนใจในการอ่านมากที่สุด คือ เปิดหนังสือดูรูปหรือข้อความ ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมในการอ่านมากที่สุด คือ หยิบจับหนังสือต่าง ๆ มาดู
3. นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมความสนใจในการเขียนมากที่สุด คือ หยิบจับดินสอ ปากกา และ กระดาษมาขีดเขียนหรือวาดรูป ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมความสนใจในการเขียนมากที่สุด คือ มองดูเพื่อนเขียน
4. นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมความสนใจในการอ่านมากที่สุด ในศูนย์เล่นสมมติที่จัดสภาพแวดล้อมเรื่องแพทย์ และ มีพฤติกรรมความสนใจในการเขียนมากที่สุด ในศูนย์เล่นสมมติเรื่องบุรุษไปรษณีย์

Kastelorizios (1995) ได้ศึกษาบริบทต่าง ๆ ที่มีส่วนเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษาในชั้นเรียนของเด็กอนุบาล โดยทดลองกับเด็กอนุบาล 36 คน จัดให้มีกิจกรรมที่ครูเป็นผู้ชี้แนะ มีการวัดความสามารถทางภาษาของเด็ก โดยวิธีใช้วิธีบรรยายภาพ นอกจากนี้ยังมีการทำแบบสอบถามถึงผู้ปกครองของเด็ก เพื่อรวบรวมข้อมูลในด้านสภาพแวดล้อมที่บ้านของเด็ก ผลการวิจัย พบว่า

1. เด็กมาจากครอบครัวที่มีความรู้ดี
2. ภาษาที่เด็กแสดงออกมาจากกิจกรรมที่ครูชี้แนะกับกิจกรรมที่เด็กทำร่วมกัน มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด
3. กิจกรรมที่ครูชี้แนะส่งเสริมให้เกิดภาษาที่เป็นระบบได้มากกว่ากิจกรรมที่เด็กทำร่วมกัน
4. ภาษาที่แสดงออกมาสสามารถเป็นภาษาที่เป็นระบบและไม่เป็นระบบ

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

มงคลศรี แก้วปู้วัด (2526) ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูอนุบาล เพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาของเด็กนักเรียนโรงเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบง่ายได้ครูชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนละ 3 คน ครูชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนละ 3 คน รวมตัวอย่างประชากร 24 คน โดยผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนการเตรียมความพร้อมทางภาษา ไปสังเกตการสอนตัวอย่างประชากรคนละ

3 ครั้ง ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการสอนของครูอนุบาล ในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กอนุบาลที่เกิดขึ้น เป็นดังนี้

1.1 พฤติกรรมการสอนฟังที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ครูถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่ฟัง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด คือ ทำเสียง ,เปิดเทปเสียงต่าง ๆให้นักเรียนฟัง หรือฟังเสียงต่าง ๆรอบตัว แล้วบอกว่าเป็นเสียงอะไร เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

1.2 พฤติกรรมการสอนพูดที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ให้นักเรียนเล่าเรื่อง หรือเหตุการณ์ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด คือ ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ เพื่อฝึกการใช้คำพูดในโอกาสต่าง ๆ

1.3 พฤติกรรมการสอนอ่านที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ฝึกให้ท่องจำคำคล้องจอง บทกลอนง่าย ๆหรือร้องเพลง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด คือ ฝึกให้นักเรียนเรียงลำดับเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง โดยการเรียงภาพหรือเล่าเรื่อง

1.4 พฤติกรรมการสอนเขียนที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ให้นักเรียนวาดภาพตามใจชอบ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดคือ ฝึกกล้ามมือ และ ให้นักเรียนต่อจุดตามแบบ พฤติกรรมการสอนเขียนที่ไม่เกิดขึ้นเลย คือ ให้เล่นทรายและน้ำ

2. พฤติกรรมการสอนการเตรียมความพร้อมทางภาษา ของครูชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ ครูชั้นอนุบาลปีที่ 2 ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ มีเพียง 1 พฤติกรรมเท่านั้น ที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คือ สอนให้นักเรียนอ่านคำง่าย ๆ และ รู้จักความหมายของคำนั้น ๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเฉพาะชั้นอนุบาลปีที่ 2 แต่ไม่เกิดขึ้นในชั้นอนุบาลปีที่ 1

จิตราภรณ์ เตมียกุล (2531) ศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพ ในการฟังนิทานของเด็กปฐมวัยโดยการใช้รูปภาพและหุ่นมือประกอบ โดยแบ่งกลุ่มทดลองเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ได้รับการสอนการฟังนิทานโดยใช้รูปภาพประกอบ กลุ่มที่ 2 ได้รับการสอนการฟังนิทานโดยการใช้หุ่นมือประกอบ ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนการฟังนิทานโดยใช้หุ่นมือประกอบมีสมรรถภาพในการฟังสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนการฟังนิทาน โดยใช้รูปภาพประกอบ และ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนการฟังนิทานโดยการใช้หุ่นมือประกอบ มีสมรรถภาพด้านความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการใช้เหตุผล และ ด้านการประเมินสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนการฟังนิทานโดยการใช้รูปภาพประกอบ

Papierz (1995) ศึกษาโครงสร้างการเรียนรู้การอ่านเขียนของเด็กก่อนเข้าโรงเรียนและเข้าโรงเรียนอนุบาลในช่วงกิจกรรมวงกลม งานวิจัยนี้อธิบายถึง เนื้อหาของกิจกรรมและโครงสร้างการเรียนรู้การอ่านเขียน ในช่วงกิจกรรมวงกลมของชั้นเรียนอนุบาล และ เด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน เพื่อตรวจสอบการจัดกิจกรรมวงกลมของโปรแกรมระดับก่อนเข้าโรงเรียนอนุบาล 3 โปรแกรม และ โปรแกรมระดับโรงเรียนอนุบาลระดับ 4 โปรแกรมใน 1 ชุมชน จำนวนเด็กระหว่าง 42 - 47% ในชั้นเรียนแต่ละชั้นได้เคยเข้าร่วมโปรแกรมระดับก่อนเข้าโรงเรียน และ

มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมุดบันทึกพฤติกรรม จากการสัมภาษณ์ผู้สอน การสนทนากับผู้สอน และเทปที่บันทึกการสังเกตและคำสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า

1. ประสบการณ์ต่างๆทางภาษา ในกิจกรรมวงกลม ได้รับการควบคุมอย่างเข้มงวด โดยคำถามของผู้สอนและกฎของกิจกรรมวงกลมอยู่พอสมควร นอกจากนี้ผู้สอนยังครอบงำ เรื่องการพูดและเนื้อหาของกิจกรรมพัฒนาภาษาในกิจกรรมวงกลม ในทางกลับกันสามารถเห็นได้จากโปรแกรมระดับอนุบาลเป็นส่วนใหญ่

2. กิจกรรมและการสอนต่างๆ ที่มีการเตรียมพร้อมสามารถ เห็นได้จากบุคลิกภาพ การเรียนอ่านเขียนที่แสดงออกมา จาก 2 ใน 3 ของโปรแกรมระดับก่อนเข้าโรงเรียนอนุบาล ในทางกลับกันสามารถเห็นได้จากโปรแกรมระดับอนุบาลเป็นส่วนใหญ่

3. การขาดความสม่ำเสมอที่เกิดขึ้น ระหว่างโปรแกรมการเรียนเขียนอ่านในระดับก่อนเข้าโรงเรียนอนุบาลและ และ โปรแกรมระดับโรงเรียนอนุบาลในชุมชนเดียวกัน และได้มีการหยิบยกเรื่องความต่อเนื่อง สำหรับการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อของ โครงสร้างการเรียนเขียนอ่านในโปรแกรมระดับการศึกษาปฐมวัย

Gutierrez-Gomez (1997) ศึกษาผลกระทบของการอ่านหนังสือเป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆต่อความสามารถในการเล่านิทานของเด็ก วัตถุประสงค์ คือ ศึกษาความสามารถในการเล่านิทานใหม่อีกครั้งของเด็กก่อนวัยเรียน ที่เคยอ่านหนังสือนิทาน และ เล่านิทานใหม่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาสเปนกับเด็กก่อนวัยเรียนที่เคยอ่านหนังสือนิทาน และ เล่านิทานใหม่เป็นภาษาอังกฤษภาษาเดียวเท่านั้น ผลการวิจัย พบว่า คะแนนของเด็กที่เคยมีประสบการณ์ในการอ่านหนังสือนิทาน และ การเล่านิทานใหม่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็คะแนนจากการเล่าเรื่องใหม่อีกครั้ง และ เกณฑ์วัดความเข้าใจจากเนื้อเรื่อง ยิ่งกว่านั้นยังพบว่า มีสัดส่วนจำนวนมากขึ้นของเด็กที่เคยมีประสบการณ์ในการอ่านและการเล่านิทานใหม่ของเด็ก สามารถไปอยู่ในระดับรอง ของการตอบสนองทางความรู้จากการประเมินระดับความรู้